

U N I V E R Z I T A K A R L O V A

Pedagogická fakulta

CENTRUM ŠKOLSKÉHO MANAGEMENTU

**MOŽNOSTI ZVYŠOVÁNÍ KVALIFIKACE
A DALŠÍ FORMY VZDĚLÁVÁNÍ PRO
UČITELE MATEŘSKÉ ŠKOLY**

Závěrečná bakalářská práce

Autor:	Eva Kučerová
Obor:	Školský management
Forma studia:	kombinované
Vedoucí práce:	Mgr. Dagmar Kroláková
Datum odevzdání práce:	duben 2009

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že jsem předkládanou závěrečnou bakalářskou práci vypracovala sama za použití zdrojů a literatury v ní uvedených.

Eva Kučerová

Poděkování

Děkuji své vedoucí práce Mgr. Dagmar Krolákové za trpělivé a obětavé vedení při vypracování mé závěrečné bakalářské práce. Její rady a zkušenosti mi byly velkým vodítkem pro zdárné dokončení.

Resumé:

Tato závěrečná bakalářská práce se zabývá proměnami role učitele mateřských škol v České republice. Problematikou doplnění požadovaného vzdělání, motivací a dostupností dalších forem vzdělávání pedagoga předškolní výchovy.

Vychází z požadavků školského zákona, zákona o pedagogických pracovnících a skutečných možností učitelů mateřských škol.

Na základě provedeného výzkumu má práce za cíl zjistit potřeby a podmínky, které by motivovaly pedagogické pracovnice ke zvyšování kvalifikace a k systematickému vzdělávání.

The Summary:

The topic of this bachelor work is the changing roles of the pre-school education pedagogues in the Czech Republic. It also deals with the problem of acquiring the required qualification, motivation and accessibility of other forms of education for the pre-school pedagogues.

It starts from the demands of the education law and actual opportunities of the pre-school pedagogues.

Based on a research the aim of this work is to explore the needs and conditions which could motivate the pedagogues to reaching a higher qualification and systematic education.

Klíčová slova:

Učitelka mateřské školy, zvyšování kvalifikace, další formy vzdělávání, předškolní pedagog, mateřská škola, kompetence učitele mateřské školy

Obsah

1. Úvod	6
1.1 Cíl práce	7
2. Teoretická část	7
2.1 Vývoj role učitele mateřské školy od počátku 19. – 20. století	7
2.1.1 Předškolní výchova v 19.století.....	7
2.1.2 Počátky předškolní výchovy v českých zemích	7
2.1.3 Předškolní výchova ve 20.století v českých zemích	9
2.2 Vývoj role učitele mateřské školy v 21. století	11
2.2.1 Směry a cíle vzdělávání 21. století.....	11
2.2.2 Vliv vzdělávacího kontextu na proměny profese učitele	12
2.2.3 Profesní kompetence v pojetí učitelské profese	14
2.2.4 Profese učitele mateřské školy z pohledu legislativy	17
2.2.4.1 Požadavky na učitele mateřské školy v Národním programu vzd.17	
2.2.4.2 Požadavky na učitele mateřské školy dle zákona 563/2004 Sb..	18
2.2.4.3 Požadavky na učitele mateřské školy dle RVP	20
2.3 Současné možnosti získání kvalifikace učitele mateřské školy	22
2.3.1 Studium na úrovni středních pedagogických škol – SPgŠ	22
2.3.2 Studium na úrovni vyšších odborných škol – VOŠ	24
2.3.3 Studium na úrovni Vysokých škol – VŠ	26
2.4 Další vzdělávání a sebevzdělávání učitele mateřské školy	28
2.4.1 Stanovení druhů vzdělávání dle vyhlášky č. 317/2005 Sb.,.....	28
2.4.1.1 Studium ke splnění kvalifikačních předpokladů	29
2.4.1.2 Studium ke splnění dalších kvalifikačních předpokladů	30
2.4.1.3 Studium k prohlubování odborné kvalifikace	30
2.4.2 Stanovení podmínek o odborný rozvoj pedagogů dle zákoníku práce ...	31

2.4.2.1. Podmínky pro zvyšování kvalifikace učitele mateřské školy	31
2.4.2.2 Podmínky pro prohlubování kvalifikace učitele mateřské školy ..	34
2.4.3 Zařízení pro další vzdělávání pedagogických pracovníků	34
2.4.3.1 Národní institut dalšího vzdělávání	34
2.4.3.2 Pedagogická centra, vzdělávací střediska	35
3. Výzkumná část	36
3.1 Cíl výzkumného šetření	36
3.2. Metody výzkumného šetření.....	37
3.2.1 Pilotní výzkum	37
3.2.2 Výsledky a zpracování výzkumu	37
3.3 Interpretace zjištěných výsledků.....	37
3.4 Celkové zhodnocení výzkumného šetření	48
4. Závěr.....	52
5. Seznam použité literatury.....	54
6. Seznam příloh	56
7. Přílohy	57

1. ÚVOD

V souvislosti s proměnou společnosti dochází ke změnám v celém vzdělávacím systému. Pro výkon jakékoli profese již nestačí pouhá příprava, ale současná vzdělávací politika vychází z přesvědčení, že člověk se musí vzdělávat po celý život a že by měl mít zájem na svém vzdělávání, učení i vědění, které mu umožňuje dokonalejší a bohatší interakci se světem. Výše uvedené by mělo platit především u těch, kteří pracují s jinými lidmi, vychovávají je a vzdělávají.

Celé naše školství prošlo proměnou, byl přijat nový školský zákon, zákon o pedagogických pracovnících, vyhláška o dalším vzdělávání pedagogických pracovníků, připravuje se Bílá kniha terciárního vzdělávání.

Změny v praxi předškolní institucionální výchovy vyžadují, aby pedagogové se středoškolskou kvalifikací v předškolní výchově postupně nabývali vyššího vzdělání, které jim umožní participaci na řízení kvalitativních změn předškolní výchovy a vzdělávání.

Veřejná předškolní péče má být dle „Národního programu rozvoje vzdělávání v ČR“ zajištěna pro všechny děti, včetně dětí se specifickými edukativními potřebami, pro které bude zajištěna speciální péče v podobě individuálních programů. Rovněž „Rámcový program předškolního vzdělávání“ vyžaduje, aby učitelky mateřských škol byly vybaveny takovými profesními kompetencemi, které odpovídají změněným cílům a pojetí předškolní výchovy.

V teoretické části práce se zabývám základními mezníky ve vývoji vzdělávání učitelů mateřských škol od poloviny 19.století až po současnost. Proměnou profesních kompetencí v souvislosti se změnami ve společnosti a potřebou vysokoškolského vzdělávání této profesní skupiny. Dále možnostmi studia pregraduálního a vysokoškolského pro vzdělávání učitele mateřských škol a nabídkou dalších forem sebevzdělání.

Ve výzkumné části zjišťuji a srovnávám jaké možnosti a podmínky má učitel mateřské školy ke zvýšení odborné kvalifikace, co ho motivuje či nemotivuje se dále profesionálně rozvíjet.

Výstupem budou některé náměty na motivaci pedagogických pracovníků ke zvyšování kvalifikace a k systematickému vzdělávání a současná nabídka dostupného studia pro splnění kvalifikace učitele mateřské školy na sekundární a terciární úrovni.

1.1 Cíl práce

Zjištění současné nabídky studia k získání kvalifikace učitele mateřské školy. Hledání dalších forem systematického vzdělávání.

Motivovat pedagogické pracovníky k dalším formám vzdělávání pro splnění kvalifikačních požadavků vymezených zákonem č.563/2004 Sb., o pedagogických pracovnících.

2. TEORETICKÁ ČÁST

2.1 Vývoj role učitele mateřských škol na počátku 19. století až po současnost

2.1.1 Předškolní výchova na počátku 19.století

Na konci 18. století dochází k velkému rozvoji různých forem výroby , kde začaly pracovat i ženy a matky. Tím nastal problém, jakým způsobem zajistit péči o ty nejmenší, ve věku 2 – 6 let, tedy děti předškolní. Koncem 18. století ve Francii a Anglii začaly vznikat různé výchovně vzdělávací instituce.

Z utopických socialistů realizoval v praxi svůj projekt Robert Owen (1771-1858), anglický politik a sociální reformátor. V New Lanarku poprvé zavedl mateřské školy, v kterých se děti již dvouleté „tak dobře bavily, že se jen stěží daly odtud odvést domů“. Poprvé tak uskutečnil v praxi předškolní výchovu v podobě tzv. „Infant school“(dětské školy), jejíž prostředí mělo mít racionální charakter. Owen kladl důraz na vytvoření důvěry mezi dospělým a dítětem při rozvíjení jeho mravních vlastností poznáváním přírody , hrami, zpěvem a tancem. Tyto své ideje uskutečňoval v Novém institutu pro výchovu charakteru, založeném v roce 1816, ke kterému byly připojeny jesle a mateřská škola pro děti předškolního věku, škola pro děti od 5 do 12 let a osvětové zařízení pro dospělé s knihovnou a čítárnou. Učitelé pak měli být připravováni v učitelských seminářích.¹

2.1.2 Počátky předškolní výchovy v českých zemích

V našich zemích vznikají veřejná předškolní zařízení od třicátých let 19. století, jsou to tzv. opatrovny, útulky, dětince, dětské školy a dětské zahrádky. Jednou z prvních českých opatroven, byla v roce 1832 založena pražská vzorná opatrovna Na Hrádku. Práce v opatrovně měla být svěřena odbornému učiteli a opatrovnici, jejichž kvalifikace byla ve

---

¹ ŠTVERÁK, V. *Stručné dějiny pedagogiky*. SPN Praha, 1983

stanovách přesně vymezena. Kromě osobní a mravní zachovalosti předpokládala vědecké a praktické vzdělání v oboru pedagogickém, perfektní znalost českého a německého jazyka. V čele opatrovny stanul profesně připravený učitel elementarista J.V.Svoboda (1800-1844), který důsledně preferoval funkci vzdělávací nad pečovatelskou. Jeho opatrovna zároveň sloužila jako středisko přípravy a vzdělávání učitelů (tzv.preparanda) a Svoboda, jako její „vzorný učitel“, měl povinnost prakticky vyučovat v tomto oboru budoucí pedagogy nebo školní mládence. Odtud lze odvozovat počátek chápání předškolní výchovy jako záležitosti profesionální, na niž je nutno se odborně připravovat.

Úvahy o mateřské škole jako počátečním stupni povinného vzdělávání sílí v období národního obrození, kdy čelní představitelé českého politického, kulturního a vědeckého života označují mateřskou školu za první stupeň národního systému výchovy a vzdělávání. V návrhu pro školy národní, publikovaném v Poslu z Budče Karlem Slavojem Amerlingem z roku 1848, jsou předškolní zařízení, zde již nazývaná mateřská škola, uvažována povinně pro děti od dvou let. Pedagogické působení v nich měli zajišťovat ve vzájemné souhře dva učitelé a „pořádná hlídačka“. Příprava měla být stejná pro všechny učitele národní školy, určené dětem od 2 do 14 let, to znamená včetně učitelek mateřských škol.²

Založení instituce pro výchovu dětských pěstounek doporučoval zejména olomoucký lékař F.Mošner (1797-1876) ve svém spisu Pěstounka(1851). Zásadou M.Riegerové, roz. Palacké (1833-1891), byla v roce 1869 u sv. Jakuba v pražském Starém Městě otevřena první mateřská škola jako veřejná instituce, zajišťována obcí pražskou a dobročinným komitétem českých dam. V této škole pracovaly učitelky B. Ledvinková a M. Müllerová, jež získaly praktické zkušenosti z péče o malé děti na svých cestách do Paříže a několika německých měst. Výchovný program české mateřské školy byl eklekticky vytvořen z německé soustavy Fróbelovy, z francouzského systému M. Pape-Caperntierové a z české Školky J. V. Svobody. Předškolní pedagogickou literaturu vytváří učitelka první pražské mateřské školy a současně vedoucí jednorozčného kursu pro pěstounky B. Ledvinková, která mimo překlad spisu M. Pape-Caperntierové „Rady řídícím pěstounkám“ a díla Berty Marenholzové-Búlowové „Mateřská škola jako první pracovna dítěte“ sama napsala „Nástin vývoje opatroven, školek a mateřských škol“ a vydala také soubor metodických statí pod názvem „Škola mateřská“.³

V roce 1871 vychází Statut učitelských ústavů, kde byla koncipována teoretická i praktická výuka pracovníků předškolních zařízení na učitelských ústavech. Od roku 1872 byla

---

² SPILKOVÁ, V. a kol. *Současné proměny vzdělávání učitelů*, Paido Brno, 2004, ISBN 80-7315-081-6

³ ŠTVERÁK, V. *Stručné dějiny pedagogiky*. SPN Praha, 1983

nařízením ministerstva kultu a vyučování stanovena profesní příprava učitelek mateřských škol v podobě jednoročních kurzů při ženských učitelských ústavech. Absolventky byly označovány za pěstounky.

2.1.3 Předškolní výchova ve 20. století v českých zemích

Pracovnice předškolní výchovy u nás začátkem 20. století hledaly vzor a předlohu v pedagogických teoriích přicházejících do našich zemí z Francie, Itálie, Anglie a USA. Nespokojenost s neurčitě vymezeným profesním a sociálním statutem vyjádřily pěstounky rezolucí na pátém sjezdu pěstounek v roce 1908. Ida Jarníková zde předložila český program školy mateřské, v němž je vzdělání kladeno na přední místa. Na svoji dobu jsou tyto názory velmi moderní, perspektivní a systematicky promyšlené.

...*“My pěstounky českých škol mateřských a opatroven z král. českého, shromážděné na V. sjezdu v Praze dne 8. června 1908, poukávaje na důležitost škol mateřských, na jich zlepšení, na neutěšené hmotné a právní poměry naše, prohlašujeme, že domáhati se budeme zákonnými prostředky následujících nejnnutnějších požadavků:*

- *Dvouletého kursu přípravného pro pěstounky, kde by zdravotní, literatura, zpěv, historie, modelování, moderní kreslení, nauka o vývoji a výchově duše, dětské mohly se více probírat, než tomu jest nyní.*
- *Upravení přirozeně cvičné školy při ústavě ke vzdělání pěstounek.*
- *Zřízení kursů doplňovacích a pořádání odborných přednášek paedagogických a psychologických při ústavě učitelek nebo při paedagogickém semináři universitním.*
- *Název pěstounka budiž zaměněn titulem učitelka mateřských škol“... (Učitelské noviny č.26, 2008).*

Důležitá byla podpora učitelů z dalších stupňů, která se projevila na prvním sjezdu českého a slovenského učitelstva v roce 1920. V navrhovaném zákoně o mateřských školách byl stejně jako na ostatních stupních vysloven požadavek vysokoškolského studia učitelek mateřských škol. Učitelky si svépomocně zorganizovaly vysokoškolské kurzy. V Praze a v Brně proběhly přednášky z biologie, psychologie, sociologie, etiky, pedagogiky, a to včetně informace o nových metodách M. Montessoriové. Přednášky z obou kurzů byly vydány ve dvou sbornících (CHLUP, RATHAUS 1929).

Další možností profesního vzdělávání bylo studium dvouletých kurzů při soukromé vysoké škole studií pedagogických v Praze a v roce 1933 byla založena při Mateřské škole v Praze Studovna učitelek mateřských škol, která sloužila jako moderní informační a

dokumentační centrum. Jejím významným přínosem bylo zpracování prvních vzorových osnov pro mateřské školy – Osnovy hl.města Prahy , 1938, které se staly prvním celostátním poválečným dokumentem pro práci mateřské školy.

Konec okupace a vznik pedagogických fakult v roce 1946 posunuly přípravu učitelek mateřských škol poprvé na úroveň školy vysoké. Zpočátku bylo vysokoškolské studium uvažováno jako denní čtyřsemestrové, později dvousemestrové. Prudké zvýšení zaměstnanosti žen po únoru 1948 vyvolalo potřebu většího počtu předškolních zařízení, pro něž fakulta nestačila zajistit dostatečný počet učitelů. V roce 1950 se příprava učitelů mateřských škol vrací zpět na úroveň odborné střední školy v podobě čtyřletého pedagogického gymnázia, které zároveň připravovalo učitelé národních škol. V roce 1958 se gymnázia změnila na pedagogické školy pro přípravu učitelek mateřských škol, kde studium trvalo tři roky. Po maturitě pracovaly absolventky jeden rok pod vedením zkušené učitelky a teprve potom získaly plnou aprobaci učitelky. Od roku 1960 se výuka prodloužila na čtyři roky a byla ukončena maturitou. Tento způsob přípravy v tradičním oboru učitelství pro mateřské školy trval do poloviny devadesátých let a představuje základní typ profesní přípravy až do současnosti.

Rok 1970 je počátkem vzniku duálního systému přípravy učitele mateřských škol u nás. Vedle převažující přípravy na úrovni úplné střední školy s maturitou se druhou možností stala příprava na úrovni terciální. Možnost paralelně získat kvalifikaci učitele mateřské školy poskytly pedagogické fakulty v Praze a v Olomouci v programu magisterského studia předškolní pedagogiky formou denního nebo dálkového studia. Denní studium bylo po několika letech zrušeno.

Závěr 20. století přinesl nové koncepce předškolního vzdělávání, nové způsoby práce v mateřských školách i nová kurikula. To přispělo ke zdůraznění role předškolního pedagoga jako specializovaného odborníka a nastolilo otázku nového zaměření obsahu i forem jeho přípravného vzdělávání. Tradiční důraz na posilování didaktické funkce učitele mateřské školy a pozornost věnovávána kognitivním strukturovaným programům spojeným s nebezpečím školského přístupu k předškolnímu vzdělávání, jeho intelektualizaci, přetěžování a předčasnému tlaku na výkon dítěte nepřiměřenými požadavky bylo nutné změnit.

Změnila se i sociální politika, která poskytovala větší prostor rodině, a proto klesla společenská poptávka po profesi učitele mateřské školy. Po vzestupné vlně v osmdesátých letech, kdy byl zaznamenán největší zájem o studium na středních pedagogických školách, vzniká útlum a naléhavá nutnost modifikovat vzdělávací programy těchto škol. Z tradičního

oboru učitelství pro mateřské školy vznikl v roce 1993 obor předškolní a mimoškolní pedagogika, který připravuje středoškolské odborníky pro práci s mládeží. Jako případná předběžná příprava na profesi učitele mateřské školy vzniklo pedagogické lyceum. Představuje větší otevřenost, velkou nabídku volitelných předmětů, kde si studující sám volí svoji vzdělávací cestu.⁴

2.2 Vývoj role učitele mateřské školy v 21. století

2.2.1 Směry a cíle vzdělávání 21. století

Na počátku 21. století je vzdělávání přiznávána vysoká hodnota. V globálním , evropském a národním kontextu jsou přehodnocovány funkce, možnosti a podmínky rozvoje vzdělávacích institucí a do centra pozornosti se dostává vzdělávání a profesní rozvoj učitelů.

V roce 2000 se uskutečnil lisabonský summit ministrů školství zemí Evropské unie, jehož smyslem bylo podpořit rozvoj lidských zdrojů s cílem dosáhnout v evropském prostoru vyšší úrovně a kvality zaměstnání. Byly definovány strategické směry a cíle Evropské unie ve vzdělávání:

Cíl 1: Zvýšit kvalitu a efektivitu vzdělávacích systémů členských zemí

- zlepšit přípravu pedagogů
- rozvíjet dovednosti pro společnost vědění
- každému zajistit přístup k ICT
- zvýšit účast na studiu přírodovědných a technických oborů
- co nejlépe využívat existující zdroje

Cíl 2: Usnadnit všem přístup ke vzdělávání

- otevřít možnosti pro učení
- učinit učení přitažlivějším
- podporovat aktivní občanský život, rovné příležitosti a soudržnost společnosti

Cíl 3: Otevřít vzdělávací systémy širšímu světu

- posilovat vazby se světem práce, výzkumem a celou společností
- rozvíjet ducha podnikání
- zlepšovat učení cizím jazykům
- zvyšovat mobilitu a vzájemné výměny
- posilovat evropskou spolupráci

Nadřazeným principem Lisabonské strategie se stává celoživotní učení.

---

⁴ SPILKOVÁ, V. a kol. *Současné proměny vzdělávání učitelů*, Paido Brno, 2004, ISBN 80-7315-081-6

Na konci 20. století skupina expertů UNESCO zpracovala dokument , v českém překladu nazvaný „Učení je skryté bohatství“, v němž formulovala cíle vzdělávání pro 21. století, tzv. pilíře:

- Učit se poznávat
- Učit se jednat
- Učit se žít společně s ostatními
- Učit se být

2.2.2 Vliv vzdělávacího kontextu na proměny profese učitele

„Učitel již není pouze ten, který umí, ví, sděluje, hodnotí nebo kontroluje, ale je především chápán jako facilitátor vývoje a učení, který vytváří vhodné podmínky a řídí procesy učení, jako diagnostik při odhalování individuálních zvláštností dětí, jako průvodce na cestě poznání, který uvádí do věci, pomáhá orientovat se ve světě a vnímat svět vlastníma očima, podněcuje, inspiruje, vybavuje pocitem kompetence, sebeúcty, sebedůvěry...“ (Spilková, aj., 2004, s. 25).

Profesi učitele ovlivňuje z vnějšku především vzdělávací politika a legislativa, koncepce přípravného a dalšího vzdělávání učitelů, mzdové podmínky, mínění médií a veřejnosti o učitelích, uznání hodnoty vzdělání a uznání učitelů společností. Uvnitř školy to jsou především žáci a jejich rodiče, řízení školy, vztahy učitelů a žáků, klima školy, vzdělávací program a systém hodnocení.

V posledních letech došlo k důležitým politickým a společenským proměnám, které ovlivnily proměny profese učitele například:

- posun chápání podstaty učitelské profese a to od poslání k odbornosti
- zvýšení profesní autonomie a zároveň míry zodpovědnosti jednotlivého učitele za vzdělávací procesy a výsledky učení
- rozrůznění profesních činností a pedagogických rolí učitele jako důsledek nastavení požadavku expertnosti učitelské profese
- stoupající náročnost profesního výkonu a vysoké pracovní nasazení jako důsledek nových pracovních podmínek a nároků na výchovu a vzdělávání.

Tyto okolnosti posilují společenský význam učitelství. Na druhé straně se ukázaly některé slabé stránky vyplývající z dopadů společenského kontextu 90. let nebo i prohloubení minulých problémů. Například:

- nízké profesní sebevědomí učitelů
- konzervatismus a setrvačnost v sebepojetí učitele a v pedagogické práci
- uzavírání se do teritoria školy a třídy různých profesních zklamání a z toho vyplývající současný nezáměr a dění „nad“ školou a neakceptování změn.

Ne vždy si učitelé uvědomují, že cíle vzdělávání pro budoucnost mají v sobě zahrnuté požadavky na realizaci ve školní praxi. Často se domnívají, že léty praxe osvědčené stereotypy jejich pedagogického myšlení a konání jsou neměnné a nedotknutelné. Nejsou přístupní novým vzdělávacím požadavkům a mají problémy se svojí profesní adaptabilitou a flexibilitou. Existuje však i velká skupina učitelů, kteří jsou ochotni změny akceptovat a realizovat, ale nedostává se jim patřičné podpory morální, finanční, informační a vzdělávací.

Profesní prostředí je jedním z významných vnitřních determinantů učitelské profese. Je utvářeno především na základě vztahů mezi jednotlivci v pedagogickém sboru a mezi sborem a vedením školy. Pro kvalitu je důležitá celková odborná úroveň neboli kvalifikovanost. Svůj význam má věková struktura. Lze ho považovat za specifický profesní útvar, který je charakteristický pro učitelskou profesi. Vyznačuje se:

- společnými cíli profesních činností
- společným zájmem o rozvoj školy a identifikací se svojí školou
- jednotnou strategií pedagogického působení, tj. výchovy a vzdělání, které jsou dané koncepcí konkrétní školy
- kvalifikační strukturou danou druhem školy a jejími vzdělávacími programy
- interakcí a komunikací členů sboru nezbytnou pro fungování školy
- týmovou spoluprací sboru a vedení škol
- interpersonálními vztahy poznamenanými feminizací.

Sestavení pedagogických sborů je v pravomoci ředitelů škol, kteří mohou rozhodnout nejen o výběru, ale i o kriteriích přijetí členů sboru nad rámec kvalifikačních požadavků, legislativně stanovených. Je v zájmu každé školy, aby její sbor byl vysoce kvalifikovaný a výkonný. Efektivní školy se vyznačují tím, že jejich učitelé se ztotožňují s cíli školy, působí

jako tým a v souladu realizují vzdělávací koncepci školy – školní vzdělávací program. Špatné sbory jsou jen seskupením jednotlivců, i když kvalitních učitelů, ale izolovaných, bez společných zájmů a cílů.

Pedagogický sbor je rozhodujícím subjektem utváření kultury školy a škola, v níž sbor funguje je nejen zaměstnaneckou institucí, ale také kulturním prostředím zobrazujícím model ideální společnosti. Proto je důležité, aby se ve sboru rozvíjely kolegiální a přátelské vztahy, soudržnost, vzájemná podpora, participace, nadšení a životní optimismus. Tyto podmínky platí obzvláště v situaci, kdy školy vytvářejí vlastní společný školní vzdělávací program a programy směřují k zásadní proměně vzdělávání, života školy a pedagogické práce učitelů.

Pedagogické sbory se v současnosti vyznačují několika typickými problémy, které se týkají kvalifikační struktury, stárnutí sborů a feminizace.⁵

2.2.3 Profesní kompetence v pojetí učitelské profese

Pojem kompetence se používá obvykle jako způsobilost, schopnost, dovednost, příslušnost nebo pravomoc. V odborné literatuře nacházíme různé definice pojmu kompetence. Například podle J. Průchy:

Kompetence učitele je soubor profesních dovedností a dispozic, kterými by měl být vybaven učitel, aby mohl efektivně vykonávat své povolání. Existují četné pokusy o vymezení kompetencí učitele, snažící se je sblížit s obsahem přípravy budoucích učitelů na pedagogických fakultách. Jsou to nejen kompetence (znalosti a dovednosti) vztahující se k obsahové složce výkonu profese (znalost předmětu), ale dnes jsou zdůrazněny zvláště komunikativní, řídicí, diagnostické aj. kompetence. Výzkumy dokládají, že žádná dosavadní vysokoškolská příprava učitelů nepokrývá v úplnosti žádoucí soubor učitelských kompetencí. (Průcha a kol. 1996, s. 110).

Model pedagogických kompetencí podle V. Švece (1999) obsahuje tři základní okruhy kompetencí, které pak dále bohatě rozvádí:

- kompetence k vyučování a výchově (psychopedagogická, komunikativní, diagnostická)
- osobnostní
- rozvíjející (adaptivní, výzkumná, informační, sebereflektivní, autoreglativní).

---

⁵ VAŠUTOVÁ, J., *Být učitelem. Co by měl učitel vědět o své profesi*, Univerzita Karlova v Praze – Pedagogická fakulta, 2007, ISBN 978-80-7290-325-2

U nás vytvořila nejpropracovanější model profesních kompetencí J.Vašutová (2001, 2004), která na jeho základě definovala profesní standardy vybraných kategorií učitelů. Tyto přístupy byly využity při tvorbě nedávno přijatého Zákona o pedagogických pracovnících a významně ovlivnily teorii, výzkum i vzdělávací politiku na Slovensku (Kosová 2004, Černotová 2005). Vlivný je také koncept „jádrových“ kompetencí učitele vycházející z pozic humanistické psychologie (Helus 1999, 2001), který vyjadřuje základní smysl učitelské profese a vtiskuje jí charakter povolání k jedné z antropologicky základních služeb člověka člověku. V návaznosti na tyto přístupy je nyní klíčovým úkolem identifikovat „novou“ profesní identitu, „nové“ kompetence učitele v kontextu probíhající kurikulární reformy, zejména změny paradigmatu školního vzdělávání charakterizovanou obratem od důrazu na transmisi poznatků k důrazu na komplexní péči o žáka.

Vymezování pojmu profesní kompetence podle Vašutové vychází z diferenciacie pedagogických rolí, ve kterých učitel vystupuje. Autorka upozorňuje na důležitost vymezení profesní kompetence, které se jeví jako nezbytné ve vztahu k definování profesní identity a celkové profesionalizaci učitelské profese. Profesní kompetence v jejím pojetí :

Profesní kompetence učitele vymezujeme jako otevřený a rozvoje schopný systém profesních kvalit, které pokrývají celý rozsah výkonu profese v komponentách znalostí, dovedností, zkušeností, postojů a osobnostních předpokladů , které jsou vzájemně provázané a chápané celostně. Kompetence jsou konstruktem, který charakterizuje efektivní jednání učitele v jednotlivých vrstvách jeho činnosti a v jednotlivých pedagogických rolích. Definování struktury kompetencí má význam v profesionalizaci učitelů, jejich hodnocení i v profesní identitě. (Vašutová, 2002, 2004).

Vašutová vypracovala model profesních kompetencí na základě tzv. Delorsova konceptu „čtyř pilířů“ vzdělávání, kde ke každému pilíři vzdělávání je přiřazena určitá funkce školy (Delors 1996). Autorka vztahuje jednotlivé kompetence ke konkrétním vzdělávacím cílům a funkcím školy, čímž podrobněji specifikuje nároky na učitelskou profesi.

Z pozic humanistické , osobnostně orientované pedagogiky a psychologie vymezuje kompetence Z. Helus (1999, 2001). Rozlišuje čtyři jádrové kompetence, které vyjadřují základní smysl a cíl učitelovy profese. Tyto kompetence tvoří nutný předpoklad jakékoliv učitelské kvalifikace. Je to kompetence:

- pedologická (učitel umí plánovat, organizovat a řídit učení žáků vzhledem k jejich vývojové úrovni a individuálním potencialitám)

- oborově didaktická (zahrnuje zvládnutí vědeckých základů vyučovacího předmětu a dovednost jeho tvořivé didaktické transformace tak, aby rozvíjel osobnost žáků)
- pedagogicko organizační (spočívá v kvalifikovaném řízení vztahů a činností ve školní třídě s cílem vytvářet efektivní edukační prostředí)
- kvalifikovaná pedagogická sebereflexe (spočívá v předpokladu učitele reflektovat účinky působení své osobnosti na žáky a v předpokladu sebevzdělávání učitele v průběhu celé profesní dráhy).

Konkretizace těchto jádrových kompetencí vede Z.Heluse k vymezení dalších čtyř kompetencí, které umožňují rozvoj žáků.

Profesní kompetence mají zásadní význam pro definování profese učitele, pro stanovení kvalifikačních požadavků, pro koncipování přípravného a dalšího vzdělávání, pro hodnocení kvality učitelů a zlepšení společenské prestiže i pro finanční ohodnocení. Proto se v posledních letech ukazuje jako potřebné formulovat normativní podobu profesních kompetencí jako tzv. profesní standard, který již existuje v řadě zemí.

Profesní standard lze považovat za normu, která stanovuje standardní kvality učitele pro výkon učitelské profese. Standard je třeba považovat za základní rámec pro různé úrovně kvalifikací a specializací, v nichž se mohou rozvíjet specifické kompetence různých kategorií učitelů nebo nadstandardní kompetence.

Původní model profesního standardu se sestává ze sedmi oblastí kompetencí (Vašutová 2001 a 2004):

- předmětová
- didaktická/psychodidaktická
- pedagogická
- diagnostická a intervenční
- sociální, psychosociální a komunikativní
- manažerská a normativní
- profesně a osobnostně kultivující

V současné době je kladen důraz na to, aby představa o kvalitě učitele vyjádřená profesním standardem byla vytvářena v interakci a spolupráci nejen mezi reprezentanty školní

praxe, pedagogického výzkumu a vzdělávací politiky, ale i mezi učiteli samotnými. Standard by měl být formulován z hlediska různých úhlů pohledu; měl by zahrnovat nejen různé úrovně požadavků na činnost učitele – od požadavků státu prostřednictvím formálních dokumentů, přes požadavky škol, zaměstnavatelů a rodičů po formulaci požadavků na přípravné a další vzdělávání a profesní seberozvoj, ale ve srovnatelné míře i požadavky samotných učitelů na identifikaci úrovně kvality vlastní profese.

Formulování standardu kvality profese učitele by se mělo stát podle představy autorů i pracovníků ministerstva školství věcí co nejširší veřejnosti – pedagogické i nepedagogické.

2.2.4 Profese učitele mateřské školy z pohledu legislativy

2.2.4.1 Požadavky na učitele mateřské školy dle Národního programu

Přijetím Národního programu rozvoje vzdělávání, tzv. Bílé knihy byl vymezen rámeček vzdělávací politiky státu, stanoveny dlouhodobé cíle a zásadní kroky, které je třeba ve vzdělávání učinit. Za rozhodující jsou považovány tři oblasti:

- Proměna tradičního obrazu vzdělávacích institucí, cílů a obsahu vzdělávání.
- Rozšiřování vzdělávacích příležitostí a zajištění přístupu ke vzdělání všem.
- Podpora práce učitelů a vytváření podmínek pro zlepšení kvality vzdělávání.

Vzhledem k významu předškolního vzdělávání jako počáteční etapy celoživotního učení je třeba dále zlepšovat jeho kvalitu a dostupnost. Hlavními podmínkami pro to jsou – **upevnění předškolního vzdělávání v systému celoživotního vzdělávání a jeho dostupnost, přehodnocení cílů a obsahu předškolního vzdělávání a zvyšování kvalifikace pedagogů v předškolním vzdělávání.**

Doporučení Národního programu rozvoje vzdělávání pro předškolní vzdělávání:

- Zajistit každému dítěti předškolního věku zákonný nárok na předškolní vzdělávání a na reálnou možnost je naplnit.
- Vypracovat rámcový program pro předškolní vzdělávání a v něm nově formulovat rámcové cíle, obsah a předpokládané výsledky vzdělávání (kompetence dítěte). Zároveň stanovit podmínky, za nichž může být předškolní vzdělávání uskutečňováno. Zabezpečit aplikaci rámcového programu podle konkrétních podmínek škol a dětí – školní kurikula.
- **Vzhledem k potřebě zvládat širší spektrum odborných, speciálně pedagogických i sociálních znalostí a dovedností pedagogů v předškolním vzdělávání zajistit jejich**

vysokoškolské vzdělávání na úrovni bakalářského studia na pedagogických fakultách univerzit nebo na vyšších odborných školách s akreditací pro bakalářské studium. Toto opatření chápat i jako snahu o zvýšení jejich sociálního a profesního statusu.

- Změnu požadovaného studia a kvalifikace zajistit legislativně.
- Prosadit a finančně zajistit vznik nového studijního oboru pro přípravu pedagogů předškolního vzdělávání a kompenzačních programů pro pedagogy z praxe. Rozvíjet i jiné formy dalšího vzdělávání v rámci pedagogických center.
- Dosavadní střední pedagogické školy, pokud se nestanou vyššími odbornými školami, transformovat na střední školy se všeobecně vzdělávacími programy a s případným pedagogickým zaměřením (bez poskytování plné učitelské kvalifikace).

2.2.4.2 Požadavky na učitele mateřské školy dle zákona 563/2004 Sb.

Požadavek na profesi **učitel mateřské školy dle zákona č. 563/2004 Sb.**, o pedagogických pracovnících a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů⁶

Předmět úpravy zákona

Zákon o pedagogických pracovnících, který se vztahuje na pedagogické pracovníky škol a školských zařízení všech zřizovatelů, které jsou zapsány v rejstříku škol a školských zařízení, **stanoví předpoklady pro výkon činnosti pedagogického pracovníka a předpoklady pro výkon funkce ředitele školy a školského zařízení a zakotvuje systém dalšího vzdělávání pedagogických pracovníků včetně obecných zásad jejich kariérního růstu.** Zákon detailně upravuje požadavky na odbornou kvalifikaci pedagogických pracovníků jako jednoho z předpokladů výkonu pedagogické činnosti.

Definice pedagogického pracovníka

Zákon v § 2 nově a přesněji definuje pedagogického pracovníka, což má velký význam, neboť s postavením pedagogického pracovníka je spojena celá řada pracovněprávních nároků. **Pedagogickým pracovníkem je ten, kdo**

- **vykonává přímou pedagogickou činnost a**
- **je zaměstnancem právnické osoby, která vykonává činnost školy nebo školského**

---

⁶ Trunda M. Problematika zákona o pedagogických pracovnících a prováděcích právních předpisů, Volitelný seminář – 6. 6. 2007

zařízení (to neplatí pro ředitele soukromých škol a školských zařízení, kteří nemusejí být v pracovněprávním vztahu ke škole, ale mohou být do funkce určení z osob statutárního orgánu právnické osoby zřízené podle zvláštních právních předpisů).

Postavení pedagogického pracovníka získaly některé nové kategorie, jako je například speciální pedagog, psycholog, učitel v zařízení pro další vzdělávání pedagogických pracovníků nebo asistent pedagoga.

Předpoklady pro výkon funkce pedagogického pracovníka

Zákon vymezuje v § 3 **obecné předpoklady** pro výkon činnosti pedagogického pracovníka, kterými jsou

- **plná způsobilost k právním úkonům,**
- **odborná kvalifikace,**
- **bezúhonnost,** kterou pedagogičtí pracovníci prokazují před vznikem pracovněprávního vztahu výpisem z Rejstříku trestů,
- **zdravotní způsobilost a**
- **znalost českého jazyka,** jejíž prokázání se však týká pouze pedagogických pracovníků, kteří získali svoji odbornou kvalifikaci v jiném vyučovacím jazyce než českém.

Získávání odborné kvalifikace pedagogických pracovníků dle § 6

(1) Učitel mateřské školy získává odbornou kvalifikaci

- a) vysokoškolským vzděláním získaným studiem v akreditovaném studijním programu v oblasti pedagogických věd zaměřené na pedagogiku předškolního věku,
- b) vyšším odborným vzděláním získaným ukončením akreditovaného vzdělávacího programu vyšší odborné školy v oboru vzdělání zaměřeném na přípravu učitelů předškolního vzdělávání,
- c) středním vzděláním s maturitní zkouškou získaným ukončením vzdělávacího programu středního vzdělávání v oboru vzdělání zaměřeném na přípravu učitelů předškolního vzdělávání, nebo
- d) vzděláním podle odstavce 2 písm. a).

(2) Učitel mateřské školy, který vykonává přímou pedagogickou činnost ve třídě nebo škole zřízené pro děti se speciálními vzdělávacími potřebami, získává odbornou kvalifikaci

- a) vysokoškolským vzděláním získaným studiem v akreditovaném studijním programu v oblasti pedagogických věd zaměřené na speciální pedagogiku, nebo
- b) vzděláním stanoveným pro učitele předškolního vzdělávání podle odstavce 1 a vysokoškolským vzděláním získaným studiem v akreditovaném bakalářském studijním programu v oblasti pedagogických věd zaměřené na speciální pedagogiku, nebo
- c) vzděláním v programu celoživotního vzdělávání uskutečňovaném vysokou školou a zaměřeném na speciální pedagogiku.

2.2.4.3 Požadavky na učitele mateřské školy dle Rámcového vzdělávacího programu

S platností nového školského zákona se RVP PV stává dokumentem směrodatným nejen pro nositele předškolního vzdělávání (pro pedagogy), ale také pro zřizovatele vzdělávacích institucí i jejich odborné a sociální partnery.

Personální a pedagogické podmínky vzdělávání jsou plně vyhovující, jestliže:

- Všichni pracovníci, kteří pracují v mateřské škole jako pedagogové, mají předepsanou odbornou kvalifikaci. Ti, kterým část odbornosti chybí, si ji průběžně doplňují.
- Pedagogický sbor, resp. pracovní tým funguje na základě jasně vymezených a společně vytvořených pravidel.
- Pedagogové se sebevzdělávají, ke svému dalšímu vzdělávání přistupují aktivně.
- Ředitelka podporuje profesionalizaci pracovního týmu, sleduje udržení a další růst profesních kompetencí všech pedagogů (včetně svojí osoby), vytváří podmínky pro jejich další systematické vzdělávání.
- Služby pedagogů jsou organizovány takovým způsobem, aby byla vždy a při všech činnostech zajištěna dětem optimální pedagogická péče.
- Pedagogové jednají, chovají se a pracují profesionálním způsobem (v souladu se společenskými pravidly a pedagogickými a metodickými zásadami výchovy a vzdělávání předškolních dětí).

- Specializované služby, jako je logopedie, rehabilitace či jiná péče o děti se speciálními vzdělávacími potřebami, ke kterým předškolní pedagog sám není dostatečně kompetentní, jsou zajišťovány ve spolupráci s příslušnými odborníky (speciálními pedagogy, školními či poradenskými psychology, lékaři, rehabilitačními pracovníky aj.).

Povinnosti předškolního pedagoga

Předškolní pedagog odpovídá za to, že:

- školní (třídní) vzdělávací program, který zpracovává, je v souladu s požadavky RVP PV
- program pedagogických činností je cílevědomý a je plánován
- je pravidelně sledován průběh předškolního vzdělávání a hodnoceny jeho podmínky i výsledky

Předškolní pedagog by měl vykonávat tyto odborné činnosti:

- analyzovat věkové a individuální potřeby dětí a v rozsahu těchto potřeb zajišťovat profesionální péči o děti, jejich výchovu i vzdělávání
- realizovat individuální i skupinové vzdělávací činnosti směřující cílevědomě k rozvoji dětí, rozšiřování jejich kompetencí (schopností, dovedností, poznatků, postojů)
- samostatně projektovat výchovné a vzdělávací činnosti, provádět je, hledat vhodné strategie a metody pro individualizované a skupinové vzdělávání dětí
- využívat oborových metodik a uplatňovat didaktické prvky odpovídající věku a individualitě dětí
- projektovat (plánovat) a provádět individuální výchovně vzdělávací činnosti s dětmi se speciálními vzdělávacími potřebami
- provádět evaluační činnosti - sledovat a posuzovat účinnost vzdělávacího programu, kontrolovat a hodnotit výsledky své práce, sledovat a hodnotit individuální pokroky dětí v jejich rozvoji a učení, monitorovat, kontrolovat a hodnotit podmínky, v nichž se vzdělávání uskutečňuje
- výsledky evaluace samostatně uplatňovat v projektování (plánování) i v procesu vzdělávání

- provádět poradenské činnosti pro rodiče ve věcech výchovy a vzdělávání jejich dětí v rozsahu odpovídajícím pedagogickým kompetencím předškolního pedagoga a mateřské školy
- analyzovat vlastní vzdělávací potřeby a naplňovat je sebevzdělávacími činnostmi
- evidovat názory, přání a potřeby partnerů ve vzdělávání (rodičů, spolupracovníků, základní školy, obce) a na získané podněty reagovat

Předškolní pedagog má vést vzdělávání tak, aby:

- se děti cítily v pohodě (po stránce fyzické, psychické i sociální)
- se děti rozvíjely v souladu se svými schopnostmi a možnostmi a současně byl podněcován jejich harmonický rozvoj
- děti měly dostatek podnětů k učení a radost z něho
- bylo posilováno sebevědomí dětí a jejich důvěra ve vlastní schopnosti
- děti měly možnost vytvářet a rozvíjet vzájemné vztahy a cítit se ve skupině bezpečně
- byl dostatečně podporován a stimulován rozvoj jejich řeči a jazyka
- se děti seznamovaly se vším, co je pro jejich život a každodenní činnosti důležité
- děti mohly pochopit, že mohou prostřednictvím vlastních aktivit ovlivňovat své okolí
- děti obdržely speciální podporu a pomoc, pokud ji dlouhodobě či aktuálně potřebují

Ve vztahu k rodičům má předškolní pedagog:

- usilovat o vytváření partnerských vztahů mezi školou a rodiči
- umožňovat rodičům přístup za svým dítětem do třídy a účastnit se jeho činností
- umožňovat rodičům účastnit se na tvorbě programu školy i na jeho hodnocení
- vést s rodiči dítěte průběžný dialog o dítěti, jeho prospívání, rozvoji a učení

2.3. Současné možnosti k získání kvalifikace učitele mateřské školy

2.3.1 Studium na středních odborných (pedagogických) školách

Cíle středního vzdělávání

Střední vzdělávání rozvíjí vědomosti, dovednosti, schopnosti, postoje a hodnoty získané v základním vzdělávání důležité pro osobní rozvoj jedince. Poskytuje žákům obsahově širší všeobecné vzdělání nebo odborné vzdělání spojené se všeobecným vzděláním

a upevňuje jejich hodnotovou orientaci. Střední vzdělávání dále vytváří předpoklady pro plnoprávný osobní a občanský život, samostatné získávání informací a celoživotní učení, pokračování v navazujícím vzdělávání a přípravu pro výkon povolání nebo pracovní činnosti.

Studium na středních pedagogických školách mohou poskytovat veřejné, soukromé i církevní školy, studium je čtyřleté a je ukončeno státní maturitní zkouškou (třetí vzdělávací úroveň podle mezinárodní standardní klasifikace – ISCED3A). Studium patří dosud k nejrozšířenějšímu typu přípravy a jako kvalifikační předpoklad ho splňuje více než 95 % učitelek mateřských škol. Absolventi se uplatní především jako učitelé v mateřských školách, vychovatelé ve školských a mimoškolských zařízeních (školní družiny, školní kluby, centra volného času pro děti a mládež, dětské domovy, domovy mládeže), případně jako vychovatelé v ústavech sociální péče pro děti a mládež nebo dospělé s mentálním postižením (Spilková, aj., 2004).

Jako předběžnou přípravu pro profesi učitele mateřské školy můžeme brát i specifické pedagogické lyceum, které existuje při středních pedagogických školách a které spojuje přednosti gymnaziálního studia s přednostmi středních pedagogických škol (poskytuje částečnou profesní průpravu), avšak neposkytuje způsobilost k výkonu samotné profese. Jedná se pouze o zájmově orientovanou přípravu pro další studium na úrovni terciární, zejm. pedagogických a sociálně-pomocných směrů (Spilková, aj., 2004).

Pod kódem **75 Pedagogika, učitelství a sociální péče** (oddíl D – soustava oborů vzdělávání poskytujících střední vzdělání s maturitní zkouškou) nalezneme podle Nařízení vlády č. 689/2004 Sb., o soustavě oborů vzdělávání v základním, středním a vyšším odborném vzdělávání dva obory vzdělávání, vztahující se k profesní přípravě budoucích učitelů mateřských škol:

75-31-M/005 Předškolní a mimoškolní pedagogika,

75-31-M/008 Výchova dětí předškolního a mladšího školního věku – schváleno pro soukromé školy (Školské zákony, 2006).

Podle *Adresáře škol a školských zařízení*, který je dostupný z internetových stránek Ústavu pro informace ve vzdělávání, působí na území České republiky ke dni 19.3. 2009 šestnáct středních škol, které vzdělávají budoucí učitele mateřských škol (Beroun, Boskovice, Čáslav, Hradec Králové, Karlovy Vary, Krnov, Kroměříž, Liberec, Litoměřice, Most, Nová Paka, Odry, Praha, Prachatice, Přerov, Znojmo) a dvě soukromé školy nabízejí vzdělávání v oboru Výchova dětí předškolního a mladšího školního věku (Praha, Zlín).

2.3.2 Studium na úrovni vyšších odborných škol (VOŠ)

Dalším druhem škol, na kterém se lze připravovat pro profesi učitelek mateřských škol, jsou vyšší odborné školy (VOŠ) pedagogické.

Cíle vyššího odborného vzdělávání

Vyšší odborné vzdělávání rozvíjí a prohlubuje znalosti a dovednosti studenta získané ve středním vzdělávání a poskytuje všeobecné a odborné vzdělání a praktickou přípravu pro výkon náročných činností.

Vzdělávání na úrovni vyšší střední školy umožnila novela školského zákona přijatá zákonem č. 148/1995 Sb., která dala těmto školám legislativní základ .

Vyšší odborné školy se však od svého vzniku potýkaly s nevyjasněnou koncepcí. Zpočátku měly statut experimentálních škol s vlastními studijními programy. Vzhledem k tomu, že vznikaly hlavně při středních školách, zůstaly jak obsahová náplň, tak charakter profesní přípravy do značné míry poplatné středoškolskému pojetí. Přispělo k tomu i to, že učitelké týmy zpravidla působí v rámci svých předmětů souběžně na střední i vyšší škole a často jsou v obou typech používány i stejné učebnice a studijní materiály.

Rozdíl proti střední škole je hlavně v organizaci studia, která po formální stránce přebírá některé znaky studia vysokoškolského (dělení studijního roku na semestry a zkoušková období, organizace studia formou přednášek, seminářů a cvičení).

Jako samostatný obor učitelství pro mateřské školy na žádné VOŠ nerealizuje. Část některých vzdělávacích programů sice zahrnuje problematiku předškolní výchovy, ale tento podíl je jako profesní příprava nedostačující. Podobně jako u středních škol je spektrum studia příliš široké a předimenzované. Způsobnost pro práci v mateřské škole nezaručuje zejména také proto, že nestačí vytvářet specifické dovednosti učitelky mateřské školy

Ke studiu jsou přijímáni uchazeči s úplným středním všeobecným nebo odborným vzděláním s maturitou. Podmínkou uchazeče jsou i talentové zkoušky a posouzení osobnostních dispozic. Značnou část studentů představují absolventi středních pedagogických škol, kteří neuspěli v přijímacím řízení na zvolené vysoké škole a kteří hodlají pokus o studium na vysoké škole opakovat. Mnozí se ještě po absolutoriu VOŠ na vysokou školu znovu hlásí. Studium je zakončeno absolutoriem, které podle mezinárodní klasifikace poskytuje úroveň ISCED 5 B.

Jeden ze stěžejních argumentů, které měly podpořit rozvoj vyššího odborného vzdělávání, bral v úvahu skutečnost, že na střední školu přicházejí patnácti až šestnáctiletí žáci, u nichž lze důvodně pochybovat o skutečné odpovědnosti při volbě učitelského

povolání. V tomto věku nejsou samostatní v rozhodování nejsou pro start k náročné profesní dráze dostatečně osobnostně vyzrálí.⁷

Studium je ukončeno absolutoriem, které se skládá ze zkoušky z odborných předmětů, zkoušky z cizího jazyka a z obhajoby absolventské práce. Jeho úspěšným ukončením získávají absolventky (absolventi) vysvědčení o absolutoriu a diplom absolventa vyšší odborné školy. Současně získávají titul „diplomovaný specialista“ („DiS.“) uváděný za jménem (Školské zákony, 2006).

Vzdělávání na VOŠ mohou poskytovat veřejné, soukromé i církevní školy. Délka studia je zpravidla tři roky. Absolventky (absolventi) VOŠ se uplatňují jako učitelky v běžných mateřských školách, v mateřských školách s alternativním vzdělávacím programem (např. Začít spolu, Zdravá mateřská škola, aj.) a ve speciálních mateřských školách (Šmelová, 2006).

Nařízením vlády č. 689/2004 Sb., o soustavě oborů vzdělávání v základním, středním a vyšším odborném vzdělávání (oddíl E1 – nová soustava oborů vzdělávání poskytujících vyšší odborné vzdělání – platná od 1.1. 2005) je vymezen obor vzdělávání připravující budoucí učitelky mateřských škol: **75-31-N/... Předškolní a mimoškolní pedagogika** (zahrnutý pod kódem **75 Pedagogika, učitelství a sociální péče**) (Školské zákony, 2006).

Stále však platí i dobíhající soustava (oddíl E2) a to až do 31. 8. 2012 (Nařízení vlády č. 224/2007, kterým se mění nařízení vlády č. 689/2004 Sb., o soustavě oborů vzdělávání v základním, středním a vyšším odborném vzdělávání, ve znění nařízení vlády č. 18/2006 Sb., 2007), která obsahuje obory vzdělávání, které neobsahují přímo v názvu označení „Předškolní a mimoškolní pedagogika“, ale které se svým obsahem podle některých autorů (Spilková, aj., 2004, Šmelová, 2006, Opravilová, 2007) alespoň z části na problematiku předškolní pedagogiky zaměřují, patří k nim:

75-31-N/001 Pedagogika specifických činností ve volném čase,

75-31-N/002 Pedagogika volného času,

75-31-N/006 Pedagogika – vychovatelství,

75-32-N/005 Sociální pedagogika a teologie,

75-32-N/007 Sociální pedagogika (Spilková, aj., 2004, Šmelová, 2006, Opravilová, 2007, Školské zákony, 2006).

---

⁷ SPILKOVÁ, V. a kol. *Současné proměny vzdělávání učitelů*, PAIDO Brno, 2004, ISBN 80-7315-081-6

Podle *Adresáře škol a školských zařízení*, který je dostupný z internetových stránek Ústavu pro informace ve vzdělávání, působí na území České republiky ke dni 19.3. 2009 pouze tři vyšší odborné školy (Praha 6, Litomyšl, Beroun), které realizují studijní obor se zaměřením na předškolní pedagogiku

2.3.3 Studium na úrovni vysokých škol (VŠ)

Posledním druhem škol, na kterém lze studovat obory připravující budoucí učitele mateřských škol, jsou pedagogické fakulty vysokých škol (univerzit). Studium je organizováno jako bakalářské studium (trvající zpravidla tři roky), jako studium magisterské (trvající zpravidla pět let) a taktéž jako magisterské studium navazující na bakalářské⁸ (trvající zpravidla dva roky).

Charakteristika vysokoškolského studia pro bakalářský typ studia je vymezena zákonem č. 111/1998 Sb., o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách): „*Bakalářský studijní program je zaměřen na přípravu k výkonu povolání a ke studiu v magisterském programu. V bakalářském studijním programu se bezprostředně využívají soudobé poznatky a metody; obsahuje též v potřebném rozsahu teoretické poznatky*“ (Úplné znění zákona č. 111/1998 Sb., o vysokých školách – pracovní znění, 2007, s. 20). Pro magisterský typ studia je pak vymezena v témže zákoně: „*Magisterský studijní program je zaměřen na získání teoretických poznatků založených na soudobém stavu vědeckého poznání, výzkumu a vývoje, na zvládnutí jejich aplikace a na rozvinutí schopností k tvůrčí činnosti;...*“ (Úplné znění zákona č. 111/1998 Sb., o vysokých školách – pracovní znění, 2007, s. 20).

Podmínkou k přijetí ke studiu jak v bakalářském tak v magisterském studijním programu je ukončené úplné střední nebo úplné střední odborné vzdělání s maturitou, pro magisterské studium pak ještě ukončené příslušné bakalářské studium, dále úspěšné vykonání přijímací zkoušky (ověření talentu v oblasti výtvarné, hudební a tělesné) a rovněž pohovor (zjišťuje se orientace v literatuře pro děti a mládež, všeobecný kulturní přehled, motivace ke studiu, problematika předškolní pedagogiky), posuzován je též mluvený projev bez vady řeči. (Úplné znění zákona č. 111/1998 Sb., o vysokých školách – pracovní znění, 2007, Spilková, aj., 2004).

Pro magisterský typ studia je požadováno kromě prokázání všeobecného kulturního rozhledu a osobnostních předpokladů pro učitelství v oblastech výtvarné, hudební a tělesné výchovy navíc i prokázání zájmu o současné školské problémy a informovanosti o školském

---

⁸ Platí pro obory zaměřené na speciální pedagogiku.

systemu ČR, dále znalost některých titulů odborných časopisů a prostudování odborných pedagogických textů, jejichž seznam předloží uchazeč zkušební komisi. Při rozhovoru uchazeč rovněž analyzuje a hodnotí své zkušenosti z práce s dětmi předškolního věku.

Organizace školního roku na vysoké škole se člení na podzimní a jarní semestr, za každým semestrem následuje zkuškové období. Zákonem č. 172/1990 Sb., o vysokých školách získaly vysoké školy autonomii při tvorbě vzdělávacích programů, v nichž většinou vycházejí z vlastních představ a podmínek (Šmelová, 2006). Vzdělávací obsah je tvořen všeobecným a odborným základem a poskytuje i prohloubené vzdělávání v jedné z volitelných specializací (výtvarná, hudební, tělesná výchova, praktické činnosti), v magisterském studiu prohlubuje navíc vzdělávání ve speciální pedagogice. Vzdělávací obsah tedy tvoří stejně jako u předešlých stupňů škol:

- pedagogicko-psychologické disciplíny,
- osobnostně kultivující složka,
- zájmově odborné předměty,
- odborná praxe (Národní zpráva o stavu předškolní výchovy, vzdělávání a péče o děti předškolního věku v České republice, 2000).

Bakalářské i magisterské studium je ukončeno státní závěrečnou zkouškou a obhajobou bakalářské, resp. magisterské diplomové práce. Absolventům se uděluje titul „bakalář“ („Bc.“), resp. „magistr“ („Mgr.“) uváděný před jménem.

Podle mezinárodní standardní klasifikace spadá vysokoškolské studium pod úroveň ISCED 5 A.

Absolventi tohoto typu studia se mohou uplatnit jako učitelé běžných mateřských škol, alternativních mateřských škol nebo mateřských škol pro děti se speciálními výchovnými a vzdělávacími potřebami. V rámci zvolené specializace pak také v náročných oblastech předškolní výchovy a po určité praxi i v řídicí sféře v předškolních zařízeních či na pedagogických fakultách vysokých škol (Národní zpráva o stavu předškolní výchovy, vzdělávání a péče o děti předškolního věku v České republice, 2000, Spilková, aj., 2004).

Podle soustavy Klasifikace kmenových oborů vzdělávání je studium Učitelství pro mateřské školy na vysoké škole možno zařadit pod kódy:

- **7501 Pedagogika,**
- **7531 Předškolní mimoškolní pedagogika,**
- **7507 Specializace v pedagogice.**

V současné době je v České republice realizováno několik studijních programů učitelství pro mateřské školy. Podle výběru z *Adresáře vysokých škol a přímo řízených organizací MŠMT a orgánů státní správy a samosprávy*, který je rovněž dostupný z internetových stránek Ústavu pro informace ve vzdělávání, působí na území České republiky celkem 9 veřejných vysokých škol (Brno, České Budějovice, Hradec Králové, Liberec, Olomouc, Ostrava, Praha, Plzeň, Ústí nad Labem), které nabízejí studijní obory pro učitele mateřských škol. S ohledem na výše citovaný Zákon č. 563/2004 Sb., o pedagogických pracovnících a o změně některých zákonů (*odstavec 2 písm. a)*), se jedná i o ty vysoké školy, které vzdělávají studenty ve studijních programech zaměřených na speciální pedagogiku, neboť v souladu s tímto zákonem je tak připravují pro práci ve speciálních mateřských školách.

Cílem bylo přiblížit možnosti studia k získání kvalifikace učitele mateřské školy na úrovni středních, vyšších odborných a vysokých škol v České republice.

Je jistě příjemné konstatovat, že již téměř všechny pedagogické fakulty vysokých škol zareagovaly na potřebu vzdělávat učitele mateřských škol na terciární úrovni a do svých studijních programů začlenily obory, které je kvalitněji a odborněji připraví pro svoji profesi.

2.4 Další vzdělávání a sebevzdělávání učitele mateřské školy

Zákon nově **zakládá systém dalšího vzdělávání** pedagogických pracovníků. Stanoví pedagogickým pracovníkům povinnost dalšího vzdělávání, kterým si prohlubují kvalifikaci a dále možnost účasti na dalším vzdělávání, kterým si svoji odbornou kvalifikaci zvyšují. Zákon současně stanoví, ve kterých vzdělávacích institucích se bude další vzdělávání pedagogických pracovníků uskutečňovat. Zárukou toho, že se pedagogickým pracovníkům dostane kvalitního vzdělávání, by měly být akreditace vzdělávacích institucí a vzdělávacích programů a také kontrola činnosti těchto institucí, kterou provádí MŠMT.

2.4.1 Stanovení druhů vzdělávání dle vyhlášky č. 317/2005 Sb., o dalším vzdělávání pedagogických pracovníků, akreditační komisi a kariérním systému pedagogických pracovníků

Tato vyhláška o dalším vzdělávání pedagogických pracovníků, nahradila vyhlášku č. 61/1985 Sb., která byla poplatná době svého vzniku (1985) a nezohledňovala potřeby a nároky, které jsou kladeny na pedagogické pracovníky v současnosti.

Vyhláška se vztahuje na pedagogické pracovníky „veřejných“ škol a školských zařízení, stanoví jednotlivé druhy dalšího vzdělávání pedagogických pracovníků:

- studium ke splnění kvalifikačních předpokladů,
- studium ke splnění dalších kvalifikačních předpokladů,
- studium k prohlubování odborné kvalifikace.

2.4.1.1 Studium ke splnění kvalifikačních předpokladů

Tímto studiem mohou pedagogičtí pracovníci v rámci dalšího vzdělávání získat, popřípadě si doplnit nebo rozšířit svoji odbornou kvalifikaci a ředitelé škol a školských zařízení získat jeden z předpokladů pro výkon funkce. Do této skupiny patří:

- **studium v oblasti pedagogických věd a studium pedagogiky**, kterými si pedagogičtí pracovníci doplňují ke své odborné způsobilosti také způsobilost pedagogickou, která je součástí odborné kvalifikace. Studium v oblasti pedagogických věd v délce trvání nejméně 250 hodin mohou uskutečňovat v programu celoživotního vzdělávání pouze vysoké školy, zatímco studium pedagogiky, které je určeno pouze pro některé kategorie pedagogů stanovené zákonem o pedagogických pracovnících (např. učitele odborných předmětů, učitele praktického vyučování, vychovatele, pedagogy volného času) se uskutečňuje v zařízeních pro další vzdělávání pedagogických pracovníků,
- **studium pro asistenty pedagoga**, jež je určeno pro asistenty, kteří mají pouze základní vzdělání. Tito asistenti, kteří vykonávají pomocné výchovné práce, musí absolvovat akreditovaný vzdělávací program uskutečňovaný v zařízeních pro další vzdělávání pedagogických pracovníků,
- **studium k rozšíření odborné kvalifikace**, které uskutečňují pouze vysoké školy v programech celoživotního vzdělávání. Toto studium umožňuje pedagogickým pracovníkům rozšířit si svoji odbornou kvalifikaci (získat způsobilost vykonávat přímou pedagogickou činnost na jiném druhu či stupni školy, nebo způsobilost vyučovat další předměty, a nebo způsobilost vykonávat přímou speciálně pedagogickou činnost u zdravotně postižených dětí, žáků a studentů s jiným druhem postižení), čímž se podstatně zvyšuje možnost jejich uplatnění a využití v praxi,
- **studium pro ředitele škol a školských zařízení**, které je nezbytným předpokladem pro výkon jejich funkce.

2.4.1.2 Studium ke splnění dalších kvalifikačních předpokladů

Studiem získávají pedagogičtí pracovníci způsobilost k výkonu specializované, metodické, metodologické či řídicí činnosti. Patří sem:

- **studium pro vedoucí pedagogické pracovníky**, které je nepovinné a ředitelé škol a další vedoucí pedagogičtí pracovníci jím získávají ke svým základním znalostem v oblasti řízení další znalosti v oblasti školského managementu, práva, ekonomiky, pedagogiky apod. Studium se uskutečňuje v rámci programu celoživotního vzdělávání na vysokých školách a jeho úspěšné absolvování umožňuje postup do vyšší platové třídy, resp. do vyššího kariérního stupně,
- **studium pro výchovné poradce**, které je dalším kvalifikačním předpokladem pro výkon funkce výchovného poradce, mohou opět uskutečňovat pouze vysoké školy v programu celoživotního vzdělávání,
- **studium k výkonu specializovaných činností**, kterými jsou koordinace v oblasti ICT, tvorba a následná koordinace školních vzdělávacích programů, prevence sociálně patologických jevů, specializovaná činnost v oblasti environmentální výchovy a také v oblasti prostorové orientace zrakově postižených. Za výkon těchto činností pedagogickým pracovníkům přísluší specializační příplatek podle § 133 zákoníku práce.

2.4.1.3 Studium k prohlubování odborné kvalifikace

Jde o povinné **průběžné vzdělávání** pedagogických pracovníků, kterým si upevňují, obnovují a doplňují odbornou kvalifikaci zejména o nové poznatky z oblasti pedagogiky, psychologie, teorie výchovy, obecné didaktiky, oborových didaktik a prevence sociálně patologických jevů.

Další vzdělávání pedagogických pracovníků se může uskutečňovat pouze v akreditovaných vzdělávacích institucích. Vyhláška proto upravuje také složení a činnost akreditační komise, kterou si Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy zřídilo jako svůj poradní orgán pro udělování akreditací vzdělávacích institucí a vzdělávacích programů. Akreditace a také kontrola činnosti vzdělávacích institucí by měla být zárukou toho, že se pedagogickým pracovníkům dostane kvalitního dalšího vzdělávání.

2.4.2 Stanovení podmínek o odborný rozvoj pedagogů dle zákoníku práce

Řediteli školy ukládá zákoník práce pečovat o odborný rozvoj zaměstnanců. Péče o odborný rozvoj zaměstnanců v sobě zahrnuje zejména:

- zaškolení a zaučení
- odbornou praxi absolventů škol
- prohlubování kvalifikace
- zvyšování kvalifikace

2.4.2.1 Podmínky pro zvyšování kvalifikace učitele mateřské školy

Téměř 95 % učitelů mateřských škol získalo kvalifikaci studiem středního vzdělání s maturitní zkouškou v oboru vzdělání zaměřeném na přípravu učitelů předškolního vzdělávání. Změnou zákona o pedagogických pracovnících jsou požadavky na odbornou kvalifikaci učitele mateřské školy zvýšeny. Zvládnutí širšího spektra odborných, speciálně pedagogických i sociálních znalostí a dovedností vyžaduje vysokoškolské vzdělávání na úrovni bakalářského studia.

Podmínky pro zvýšení kvalifikace jsou obsaženy v Zákoníku práce § 231 - § 235:

Zvýšení kvalifikace a kvalifikační dohoda

- § 231

(1) Zvýšením kvalifikace se rozumí změna hodnoty kvalifikace; zvýšením kvalifikace je též její získání nebo rozšíření.

(2) Zvyšováním kvalifikace je studium, vzdělávání, školení, nebo jiná forma přípravy k dosažení vyššího stupně vzdělání, jestliže jsou v souladu s potřebou zaměstnavatele.

(3) Zvláštní právní předpisy ⁹⁾ upravující zvyšování kvalifikace nejsou tímto zákonem dotčeny.

- § 232

(1) Nejsou-li dohodnuta nebo stanovena vyšší nebo další práva, přísluší zaměstnanci od zaměstnavatele při zvyšování kvalifikace pracovní volno s náhradou mzdy nebo platu

a) v nezbytně nutném rozsahu k účasti na vyučování, výuce nebo školení,

---

⁹⁾ Například § 24 odst. 2. zákona č. 563/2004 Sb.

b) 2 pracovní dny na přípravu a vykonání každé zkoušky v rámci studia v programu uskutečňovaném vysokou školou nebo vyšší odbornou školou, c) 5 pracovních dnů na přípravu a vykonání závěrečné zkoušky, maturitní zkoušky, absolutoria nebo státní zkoušky v rámci studia v programu uskutečňovaném vysokou školou,

d) 10 pracovních dnů na vypracování a obhajobu závěrečné písemné práce, absolventské práce, bakalářské práce, diplomové práce, rigorózní práce nebo disertační práce,

e) 40 pracovních dnů na přípravu a vykonání státní závěrečné zkoušky, státní rigorózní zkoušky a státní doktorské zkoušky.

(2) K účasti na přijímací zkoušce přísluší zaměstnanci pracovní volno v nezbytně nutném rozsahu.

(3) Za pracovní volno poskytnuté k vykonání přijímací zkoušky, opravné zkoušky, k účasti na promoci nebo obdobném ceremoniálu nepřisluší náhrada mzdy nebo platu.

- § 233

Zaměstnavatel sleduje průběh a výsledky zvyšování kvalifikace zaměstnance; poskytování pracovních úlev může zastavit, jen jestliže

a) zaměstnanec se stal dlouhodobě nezpůsobilým pro výkon práce, pro kterou si zvyšuje kvalifikaci,

b) zaměstnanec bez zavinění zaměstnavatele po delší dobu neplní bez vážného důvodu podstatné povinnosti při zvyšování kvalifikace.

- § 234

(1) Uzavře-li zaměstnavatel se zaměstnancem v souvislosti se zvyšováním kvalifikace kvalifikační dohodu, je její součástí zejména závazek zaměstnavatele umožnit zaměstnanci zvýšení kvalifikace a závazek zaměstnance setrvat u zaměstnavatele v zaměstnání po sjednanou dobu, nejdéle však po dobu 5 let, nebo uhradit zaměstnavateli náklady spojené se zvýšením kvalifikace, které zaměstnavatel na zvýšení kvalifikace zaměstnance vynaložil, a to i tehdy, když zaměstnanec skončí pracovní poměr před zvýšením kvalifikace. Závazek zaměstnance k setrvání v zaměstnání začíná od zvýšení kvalifikace.

(2) Kvalifikační dohoda může být uzavřena také při prohlubování kvalifikace (§ 230), jestliže předpokládané náklady dosahují alespoň 75 000 Kč; v takovém případě nelze prohloubení kvalifikace zaměstnanci uložit.

(3) Kvalifikační dohoda musí obsahovat

a) druh kvalifikace a způsob jejího zvýšení nebo prohloubení,

b) dobu, po kterou se zaměstnanec zavazuje setrvat u zaměstnavatele v zaměstnání po ukončení, zvýšení nebo prohloubení kvalifikace,

c) druhy nákladů a celkovou částku nákladů, kterou bude zaměstnanec povinen uhradit zaměstnavateli, pokud nesplní svůj závazek setrvat v zaměstnání.

(4) Kvalifikační dohoda musí být uzavřena písemně, jinak je neplatná.

(5) Vláda může nařízením zvýšit částku podle odstavce 2.

- § 235

(1) Do doby setrvání zaměstnance v zaměstnání na základě kvalifikační dohody se nezapočítává doba rodičovské dovolené v rozsahu rodičovské dovolené matky dítěte (§ 196) a nepřítomnost zaměstnance v práci pro výkon nepodmíněného trestu odnětí svobody a vazby, došlo-li k pravomocnému odsouzení.

(2) Nesplní-li zaměstnanec svůj závazek z kvalifikační dohody pouze zčásti, povinnost nahradit náklady zvýšení nebo prohloubení kvalifikace se poměrně sníží.

(3) Povinnost zaměstnance k úhradě nákladů z kvalifikační dohody nevzniká, jestliže

a) zaměstnavatel v průběhu zvyšování kvalifikace zastavil poskytování plnění sjednaného v kvalifikační dohodě, protože zaměstnanec se bez svého zavinění stal dlouhodobě nezpůsobilým pro výkon práce, pro kterou si zvyšoval kvalifikaci,

b) pracovní poměr skončil výpovědí danou zaměstnavatelem, pokud nejde o výpověď z důvodů porušení povinnosti zaměstnance vyplývající z právních předpisů vztahujících se k vykonávané práci při plnění pracovních úkolů nebo v přímé souvislosti s ním, nebo jestliže pracovní poměr skončil dohodou z důvodů uvedených v § 52 písm. a) až e),

c) zaměstnanec nemůže vykonávat podle lékařského posudku vydaného zařízením pracovnělékařské péče nebo rozhodnutí příslušného správního úřadu, který lékařský posudek přezkoumává, práci, pro kterou si zvyšoval kvalifikaci, popřípadě pozbyl dlouhodobě způsobilosti konat dále dosavadní práci z důvodů pracovního úrazu, onemocnění nemocí z povolání, nebo pro ohrožení touto nemocí anebo dosáhl-li na pracovišti určeném pravomocným rozhodnutím orgánu ochrany veřejného zdraví nejvyšší přípustné expozice,

d) zaměstnavatel nevyužíval v posledních 12 měsících po dobu nejméně 6 měsíců kvalifikaci zaměstnance, které zaměstnanec na základě kvalifikační dohody dosáhl.

2.4.2.2 Podmínky pro prohlubování kvalifikace učitele mateřské školy

Prohlubování kvalifikace ukládá pracovníkovi i Zákoník práce § 230

(1) Prohlubováním kvalifikace se rozumí její průběžné doplňování, kterým se nemění její podstata a které umožňuje zaměstnanci výkon sjednané práce; za prohlubování kvalifikace se považuje též její udržování a obnovování.

(2) Zaměstnanec je povinen prohlubovat si svoji kvalifikaci k výkonu sjednané práce. Zaměstnavatel je oprávněn uložit zaměstnanci účast na školení a studiu, nebo jiných formách přípravy k prohloubení jeho kvalifikace, popřípadě na zaměstnanci požadovat, aby prohlubování kvalifikace absolvoval i u jiné právnické nebo fyzické osoby.

(3) Účast na školení nebo jiných formách přípravy anebo studiu za účelem prohloubení kvalifikace se považuje za výkon práce, za který přísluší zaměstnanci mzda nebo plat.

(4) Náklady vynaložené na prohlubování kvalifikace hradí zaměstnavatel. Požaduje-li zaměstnanec, aby mohl absolvovat prohlubování kvalifikace ve finančně náročnější formě, může se na nákladech prohlubování kvalifikace podílet. Ustanovení odstavce 3 tím však není dotčeno.

(5) Zvláštní právní předpisy 74) upravující prohlubování kvalifikace nejsou tímto zákonem dotčeny.

2.4.3 Zařízení pro další vzdělávání pedagogických pracovníků

2.4.3.1 Národní institut dalšího vzdělávání

Národní institut pro další vzdělávání (dále jen NIDV) je resortní organizací zřízenou Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy a je současně zařazen do rejstříku škol a školských zařízení. Vzdělávací projekty a programy realizuje podle zákona č. 563/2004 Sb., o pedagogických pracovnících a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů, a vyhlášky č. 317/2005 Sb., o dalším vzdělávání pedagogických pracovníků, akreditační komisi a kariérním systému pedagogických pracovníků, ve znění pozdějších předpisů.

NIDV vznikl na začátku roku 2004 spojením čtrnácti krajských pedagogických center. Instituce zpočátku působila pod názvem Pedagogické centrum Praha. Později bylo rozhodnuto o jejím přejmenování, pod novým názvem funguje od 1. dubna 2005. Svá pracoviště má ve všech krajských městech ČR.

Oproti jiným organizacím, které se zabývají podobnou činností, má NIDV výhodu celostátní působnosti a velmi široké lektorské základny. Proto se věnuje především těm tématům ve vzdělávání učitelů, která je třeba řešit pružně a v celostátním měřítku. V současné době priority NIDV tvoří např. vzdělávání týkající se kurikulární reformy, vzdělávání

školského managementu nebo vzdělávání v jazycích, jehož potřeba souvisí se zvyšujícími se nároky na jazykovou vybavenost učitelů. Vzdělávací programy realizované NIDV využívají mj. finančních zdrojů MŠMT (tzv. rozvojové programy – např. MEJA, Studium pedagogiky) a z Evropského sociálního fondu (tzv. národní projekty – Koordinátor, Brána jazyků, Úspěšný ředitel). Výhodou takto financovaných programů jsou minimální náklady ze strany učitelů. Toto vzdělávání je totiž většinou bezplatné nebo si účastníci hradí pouze základní poplatky. NIDV usiluje o co nejširší využití těchto způsobů financování a tedy o co nejmenší zatížení rozpočtů jednotlivých škol.

Nově se NIDV, kromě praktické přípravy a realizace vzdělávacích programů, zaměřuje také na analýzu potřeb v dalším vzdělávání pedagogických pracovníků a na vlastní tvorbu koncepce v této oblasti.

2.4.3.2 Pedagogická centra, střediska, vzdělávací zařízení na úrovni okresu

S reformou státní správy, kdy školství přišlo o odvětvové řízení, byla zahájena i reforma v oblasti dalšího vzdělávání učitelů. Kromě krajských pedagogických center, které spadají pod NIDV, působí v okresech další vzdělávací instituce, které byly původně zřízené školskými úřady. Vytvořená síť DVU, která byla zastoupena na všech okresech pracovala poměrně kvalitně a byla dostupná velkému počtu pedagogických pracovníků. Decentralizací DVU v rámci rezortního systému došlo z ekonomických důvodů k zániku některých dobře fungujících center, jiné se dále snaží efektivně pracovat. Nabídka vzdělávání přichází i od různých komerčních agentur. Pro ředitele a učitele škol tak došlo k poměrně nepřehlednému systému DVU.

Mateřské školy absencí spolupráce s těmito středisky pociťovaly nejvíce v době přechodu do právní subjektivity a v době, kdy jako jedny z prvních začaly pracovat podle

V Ústeckém kraji, kde jsem svůj výzkum převážně prováděla, působí další vzdělávací zařízení pod názvem Pedagogické centrum Ústí nad Labem (PCUL), které vzniklo v roce 2004. Posláním a dlouhodobým záměrem společnosti je poskytovat všem zájemcům o DVPP tematicky co nejpestřejší škálu studijních, vzdělávacích a zájmových programů s oporou o zkušenosti získané z předcházejících let činnosti PC. Vedle toho se zaměřuje na oblast dalšího profesního vzdělávání mimo oblast školství včetně vzdělávacích akcí pro veřejnost. Kromě

vlastních vzdělávacích aktivit je počítáno s poradenskými činnostmi, spoluprací s nakladatelstvími, cestovními kanceláři apod.

OPS se snaží zachovat původní a osvědčenou strukturu pedagogického centra s ústředím v Ústí nad Labem a odloučenými pracovišti v kraji, často sídlícími přímo na školách. Hlavním záměrem je vytvořit postupně co nejhustší síť vzdělávacích zařízení v rámci celého kraje a podpořit možnosti a dostupnost dalšího profesního vzdělávání v co nejširším záběru.

Dalším obdobným vzdělávacím zařízením působícím v Ústecké kraji je Krajská pedagogicko-psychologická poradna a Zařízení pro DVPP.

3. VÝZKUM

V teoretické části práce jsem se zabývala vývojem role, předpoklady a požadavky, které jsou v dnešní době kladeny na učitele mateřských škol. V čem spočívají zvýšené nároky na toto povolání, především v souvislostech se změnami současné společnosti, se změnami přístupů k samotnému dítěti a se změnou legislativy.

Dále jsem zjišťovala současné možnosti získání a prohlubování kvalifikace, které mají učitelé mateřských škol v České republice na různých stupních škol, tzn. středních odborných školách pedagogických, vyšších odborných školách pedagogických a na pedagogických fakultách vysokých škol.

3.1 Cíl výzkumného šetření

V souvislosti s touto prací jsem provedla výzkum u učitelů mateřských škol, abych zjistila:

1. Potřebu a zájem zvyšování kvalifikace učitelů mateřských škol podle zákona 563/2004 Sb.
2. Dostupnost dalších forem vzdělávání jako motivace k osobnímu růstu učitele mateřské školy. Využití, kvalitu a nabídku průběžného vzdělávání formou kurzů a seminářů.

3.2 Metody výzkumného šetření

Hlavní metodou prováděného výzkumu byla dotazníková akce pro učitele mateřských škol. Dotazník jsem koncipovala tak, abych se dozvěděla základní informace o respondentech – místo působiště, jejich funkci, délku pedagogické praxe, orientační věk, i nejvyšší dosažené vzdělání. Další částí dotazníku je 16 otázek, ke kterým dotazovaní volili odpovědi ze čtyř variant – *ano*, *spíše ano*, *spíše ne*, *ne*. Dále odpovídali na otázky, které se týkaly současného zvyšování kvalifikace a průběžného vzdělávání.

3.2.1 Pilotní výzkum

Nejprve jsem provedla pilotní výzkum ve dvou mateřských školách, abych zjistila zda formulace otázek je srozumitelná. Požádala jsem 4 své kolegyně, ředitelky mateřských škol, aby posoudily kvalitu otázek. Většina je považovala za vhodný. Jejich připomínky jsem zohlednila v druhém dotazníku. Teprve tento dotazník jsem použila k samotnému výzkumu.

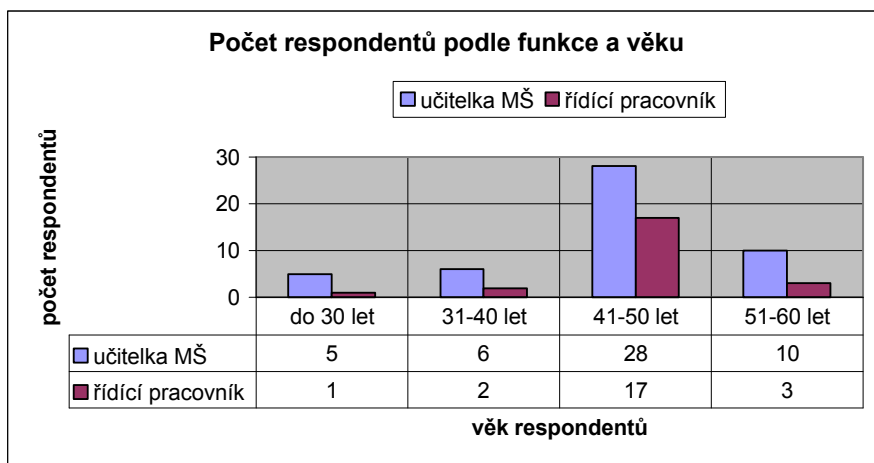
3.2.2 Výsledky a zpracování výzkumu

Dotazníky jsem formou emailové pošty rozeslala i osobně předala mezi ředitelky, vedoucí učitelky a učitelky z různých měst, různé velikosti, převážně v Ústeckém kraji. Dále jsem se obrátila na své kolegyně ze studia školského managementu. Návratnost dotazníků byla vysoká, ze 100 rozeslaných dotazníků se mi vrátilo 72. Zpracovávala jsem celkem odpovědi 72 respondentů, z toho 19 ve funkci ředitelky, 4 ve funkci vedoucí učitelky a 49 ve funkci učitelky mateřské školy. Funkci ředitelky a vedoucí učitelky mateřské jsem školy jsem sloučila pod názvem řídicí pracovník.

3.3 Interpretace zjištěných výsledků

Věkové a funkční složení respondentů:

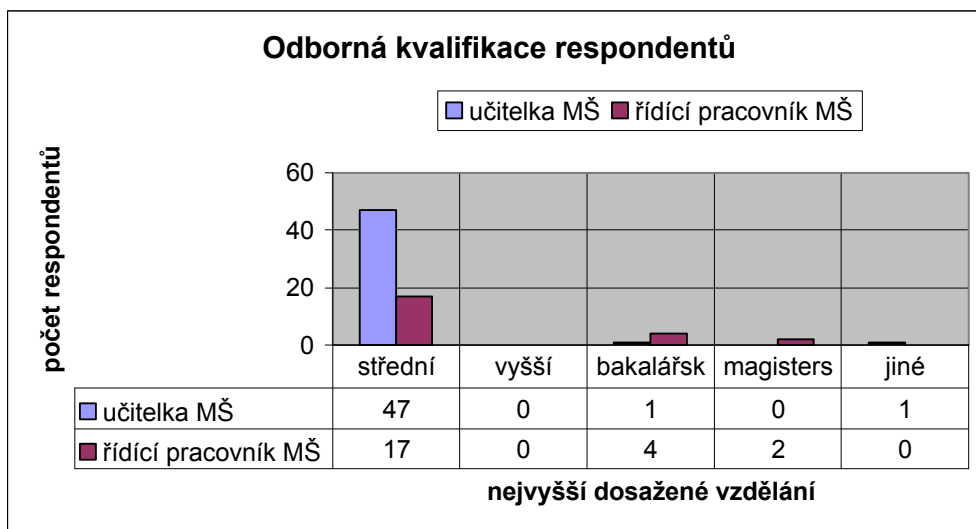
Nejvyšší počet respondentů tvořilo 28 učitelek a 17 řídicích pracovníků ve věku 41-50 let, nejnižší počet 5 učitelek a 1 řídicí pracovník ve věku do 30 let.

Odborná kvalifikace respondentů:

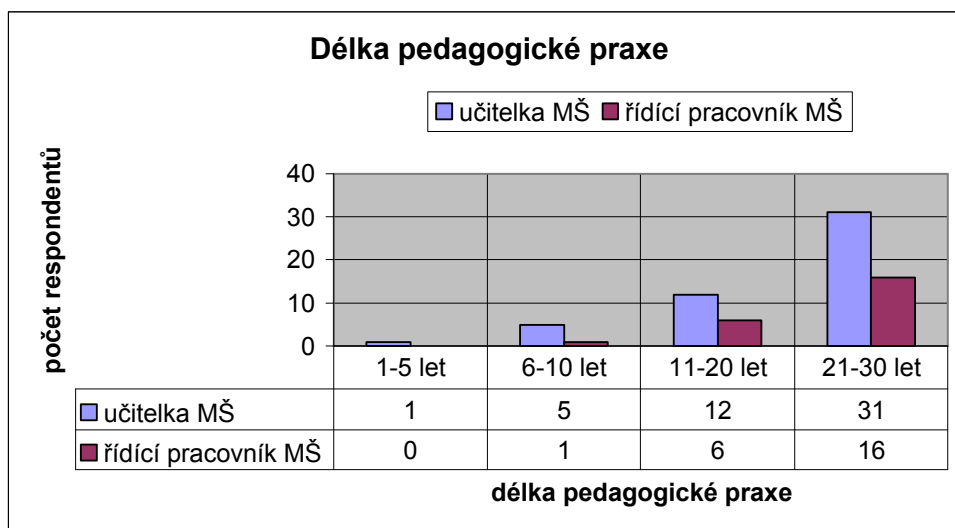
Pro získání informací o respondentech jsem požadovala znát nejvyšší dosažené vzdělání. Převažovalo středoškolské vzdělání u 47 učitelek a 17-ti řídicích pracovníků, vyšší vzdělání nezískal ani jeden z respondentů, bakalářské pouze 1 učitelka a 4 řídicí pracovníci, magisterské 2 řídicí pracovníci.

Většina řídicích pracovníků však v současné době studuje nebo se na studium chystá. Souvisí to nejen se snahou o zvýšení kvalifikace z důvodu lepšího uplatnění a orientaci při řízení, ale i se stávajícím požadavkem zákona 563/2004 Sb., a vyhláškou 317/2005 Sb., o dalším vzdělávání pedagogických pracovníků...

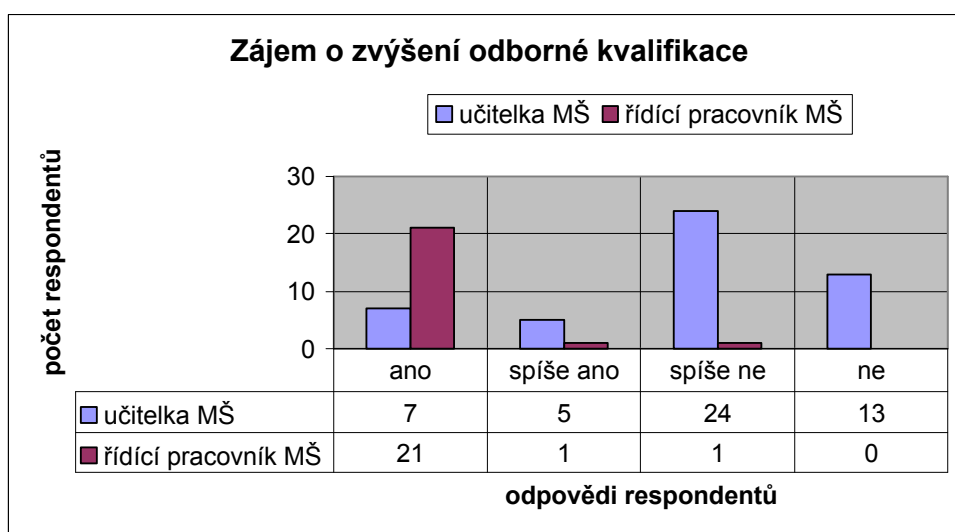
Délka pedagogické praxe respondentů:

Z dosažených odpovědí se jedná o většinu zkušených pedagogů s praxí více než 10 let, nejvyšší část tvoří 31 učitelek a 16 řídicích pracovníků s praxí 21 až 30 let. Nejnižší počet, téměř nulový je s praxí 1 až 5 let. Jedním z důvodů je, že velká část absolventek škol odchází na mateřskou dovolenou, neuspokojivé je, že i velká část absolventek po škole odchází z finančních důvodů do jiných oborů.

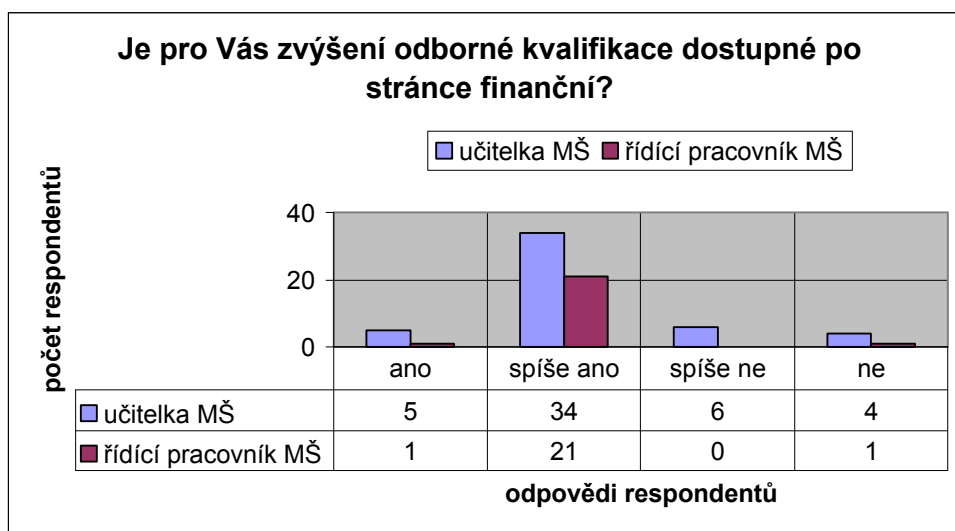
Otázka č.1: Máte zájem o zvýšení odborné kvalifikace dle zákona 563/2004?

Odpovědi respondentů na první otázku ukazují celkem jednoznačně na rozdílný přístup učitelek a řídicích pracovníků. Zatím co téměř všechny řídicí pracovnice mají zájem na zvýšení kvalifikace a kvalifikaci si zvyšují, u učitelek jich pouze 12 má zájem o zvýšení kvalifikace.

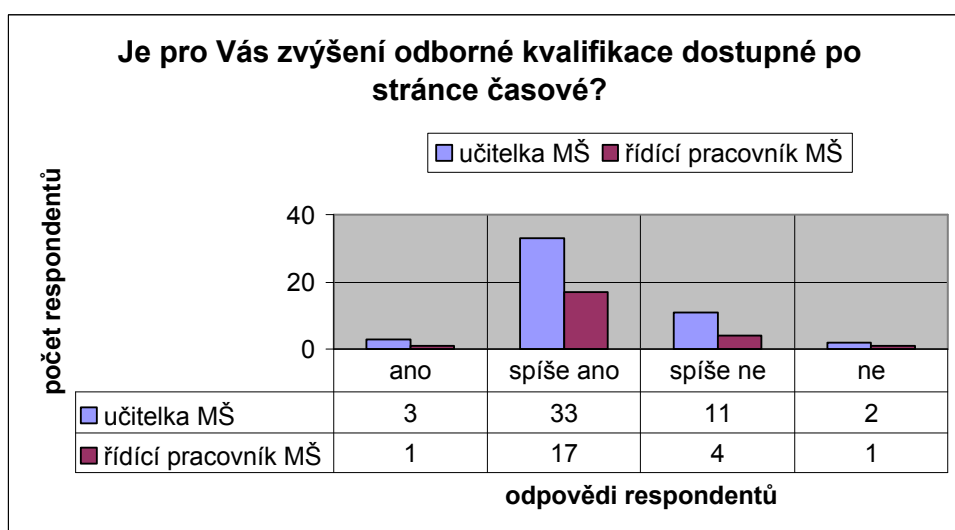
Otázka č.2: Je pro Vás zvýšení odborné kvalifikace dostupné po stránce finanční?

Odpověď respondentů byla na tuto otázku téměř shodná u učitelek i řídicích pracovníků. Finanční dostupnost není problémem ke zvýšení kvalifikace.

Otázka č. 3: Je pro Vás zvýšení odborné kvalifikace dostupné po stránce časové?

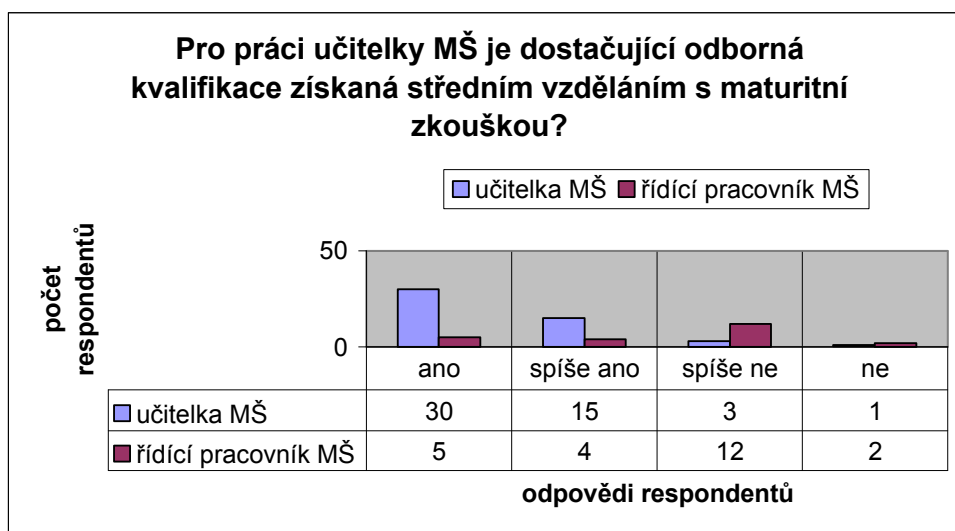
Odpověď respondentů je téměř shodná u učitelek i řídicích pracovníků. Zvýšení odborné kvalifikace po stránce časové je dostupné.

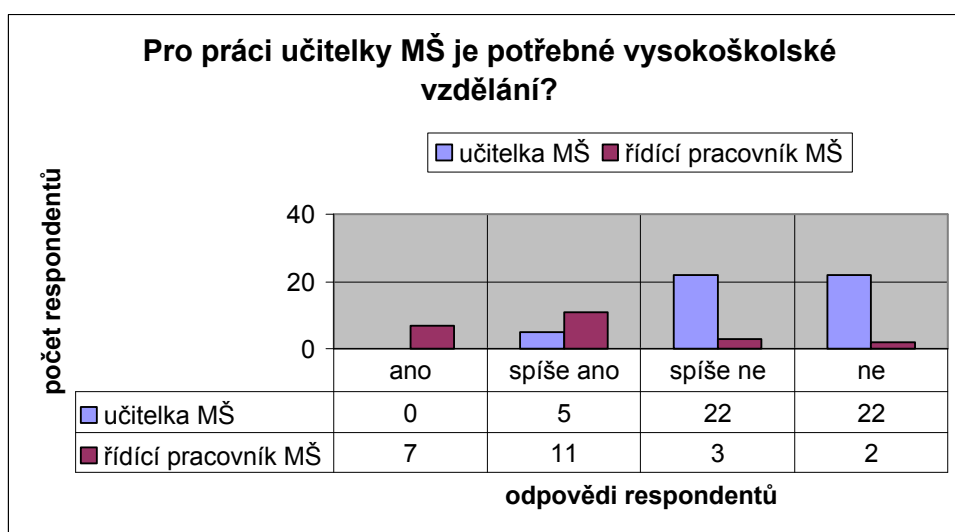
Otázka č. 4: Pro práci učitelky MŠ je dostačující odborná kvalifikace získaná středním vzděláním s maturitní zkouškou?

Odpovědi učitelek a řídicích pracovníků se opět liší jako u otázky č. 1. Většina učitelek je toho názoru, že dostačující je středoškolské vzdělání.

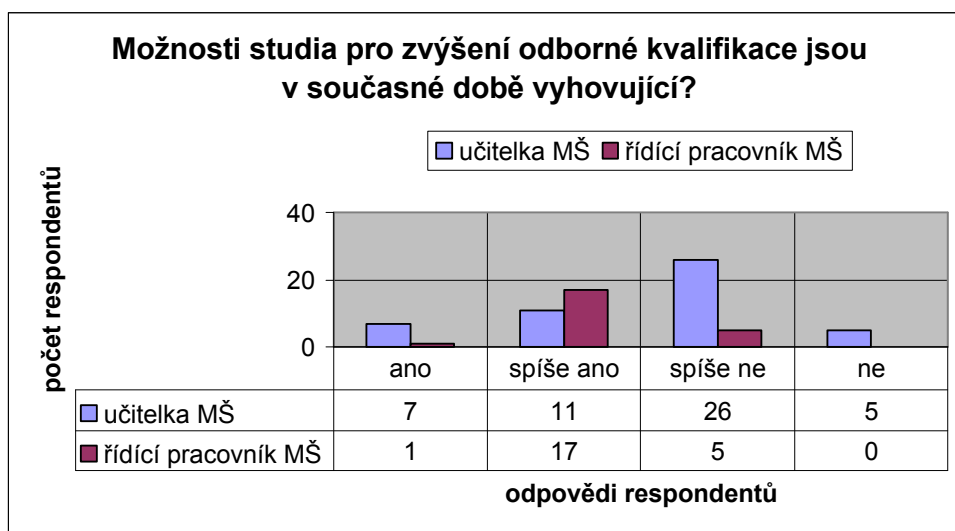
Otázka č.5: Pro práci učitelky MŠ je potřebné vysokoškolské vzdělání?

Jako u předchozí otázky se odpovědi učitelek a řídicích pracovníků na odbornou kvalifikaci liší. Učitelky mateřské školy nepovažují vysokoškolské vzdělání za nutné, na rozdíl od většiny řídicích pracovníků.

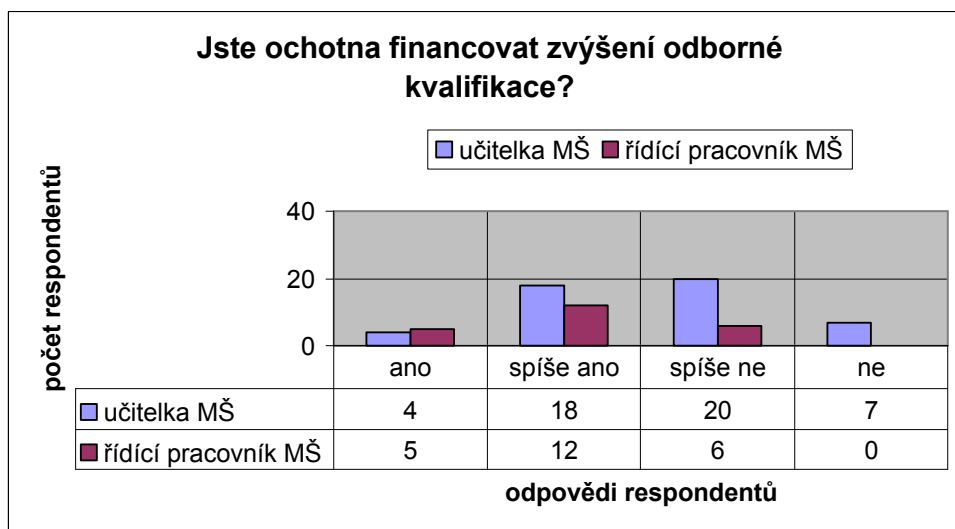
Otázka č. 6: Možnosti studia pro zvýšení odborné kvalifikace jsou v současné době vyhovující?

Nevyhovující možnosti na zvyšování kvalifikace vidí učitelky MŠ, řídicí pracovníci je považují za dostatečné.

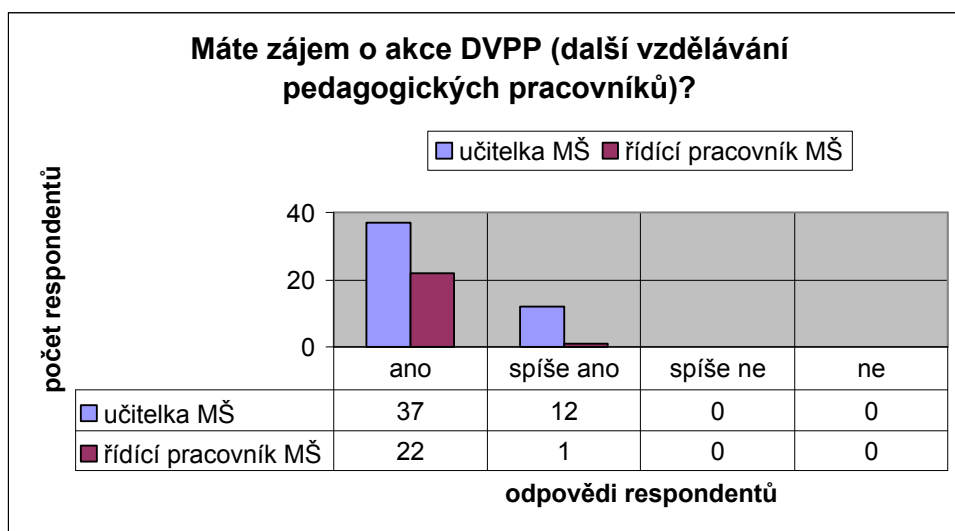
Otázka č. 7: Jste ochotna financovat zvýšení odborné kvalifikace?

Podle odpovědí, je ochota finančně se podílet na zvyšování kvalifikace individuální záležitostí hlavně u učitelek. Řídicí pracovníci, vzhledem k současným požadavkům jsou více ochotni podílet se na financování vzdělávání.

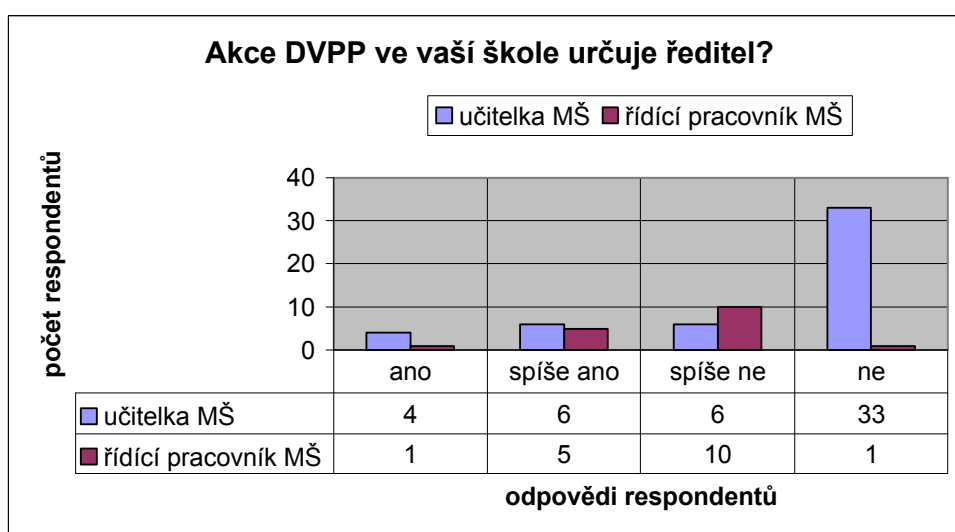
Otázka č. 8: Máte zájem o akce DVPP(další vzdělávání pedagogických pracovníků)?

U obou skupin respondentů byl vyjádřen kladně zájem o akce tzv. průběžného vzdělávání.

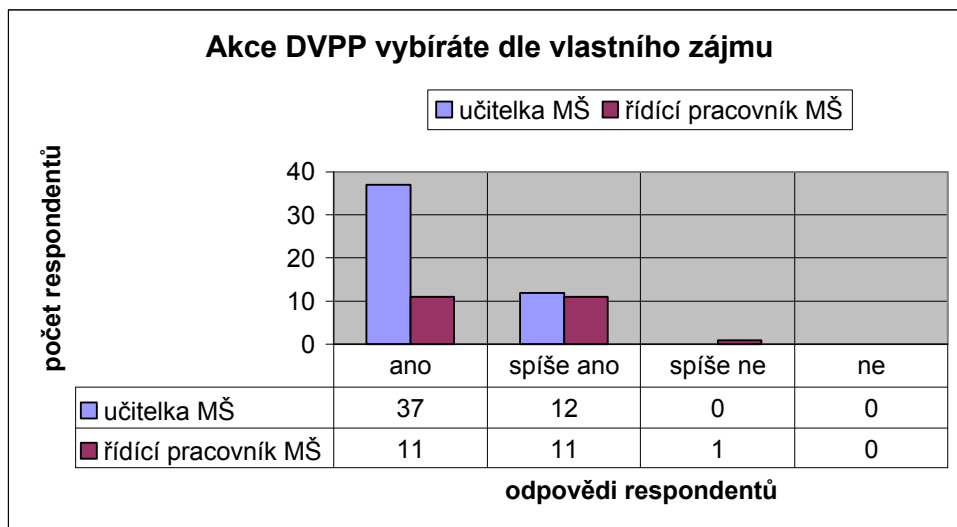
Otázka č. 9: Akce DVPP ve vaší škole určuje ředitel?

Akce DVPP dle názorů respondentů neurčuje ve většině případech ředitel.

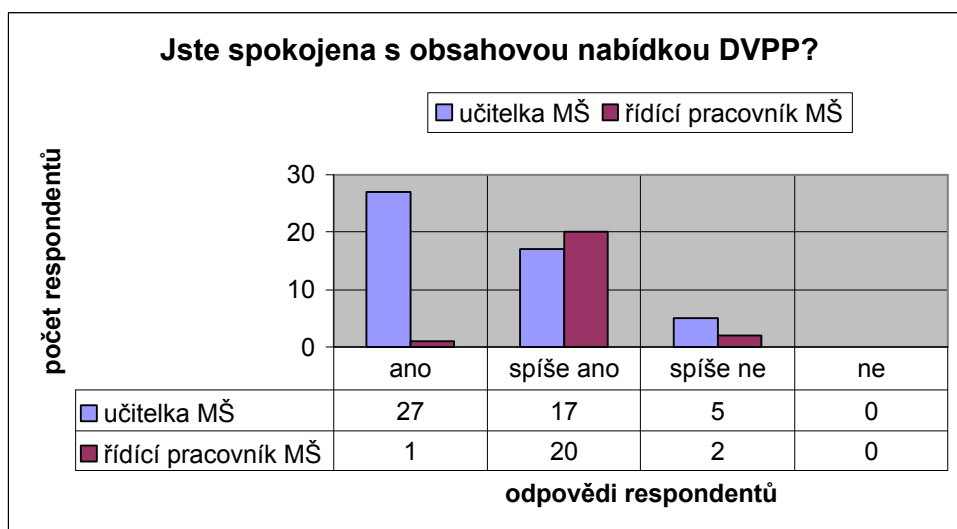
Otázka č. 10: Akce DVPP vybíráte dle vlastního zájmu?

Akce DVPP dle názorů respondentů si vybírají účastníci dle vlastního zájmu.

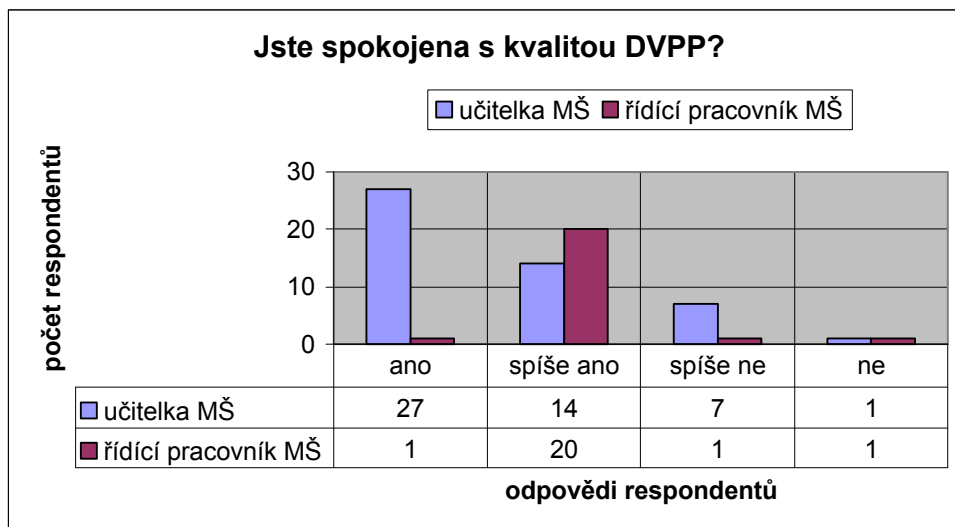
Otázka č. 11: Jste spokojena s obsahovou nabídkou DVPP?

Spokojenost s obsahovou nabídkou vyjadřuje téměř většina respondentů.

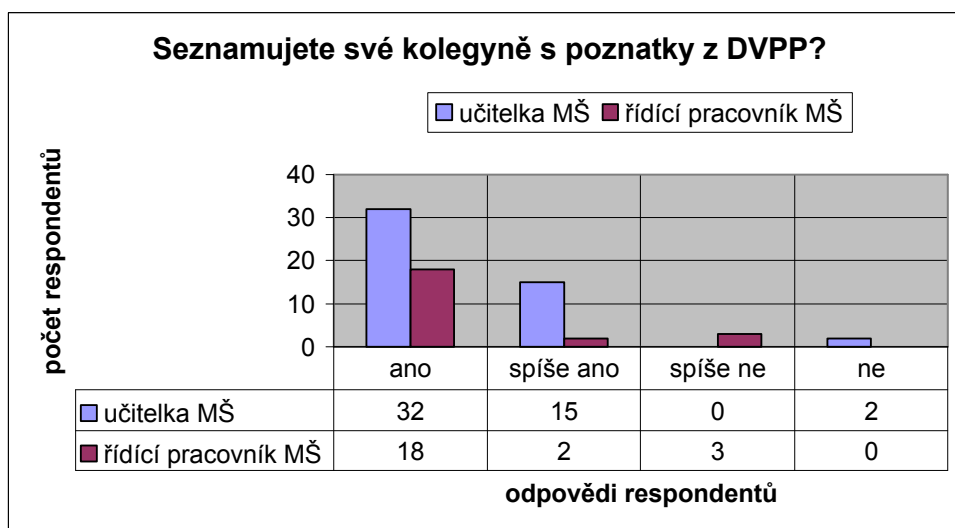
Otázka č. 12: Jste spokojena s kvalitou DVPP?

Rovněž kvalitu DVPP hodnotí kladně většina respondentů.

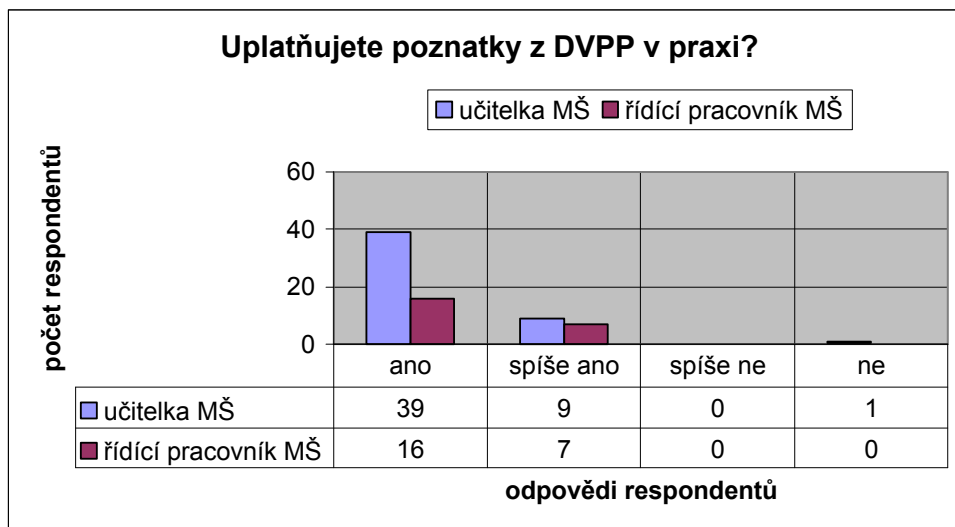
Otázka č. 13: Seznamujete své kolegyně s poznatky z DVPP?

Téměř všichni respondenti seznamují své spolupracovníky se získanými poznatky z DVPP.

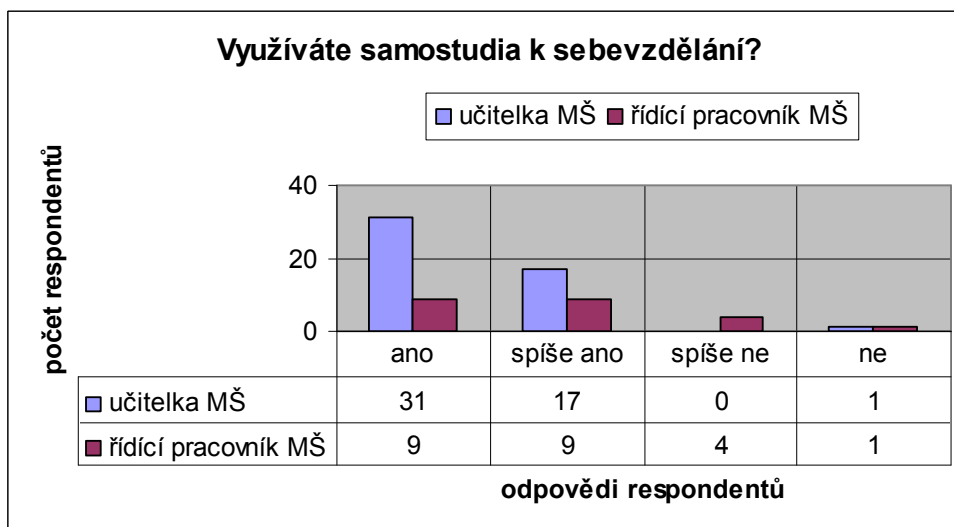
Otázka č. 14: Uplatňujete poznatky z DVPP v praxi?

Rovněž získané poznatky všichni ve své praxi dále uplatňují.

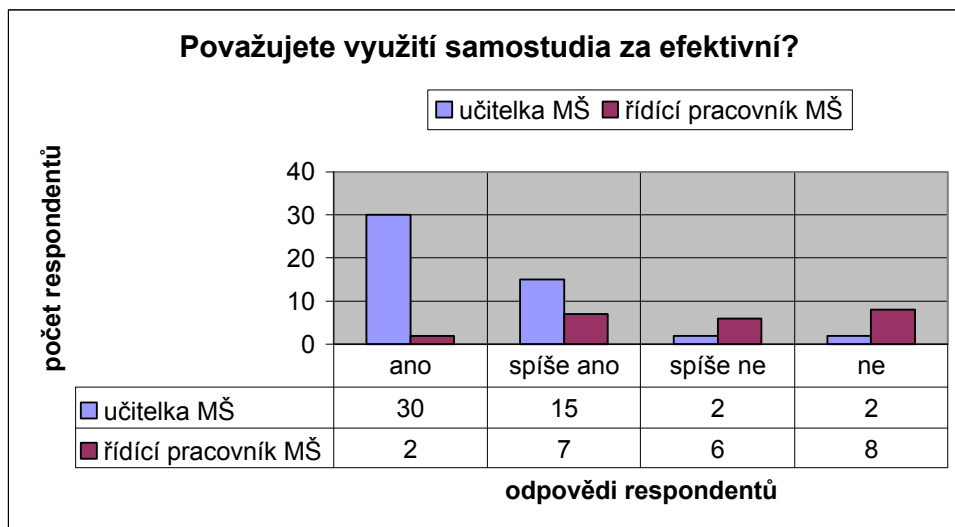
Otázka č.15: Využíváte samostudia k sebevzdělání?

Většina respondentů využívá samostudia k sebevzdělání.

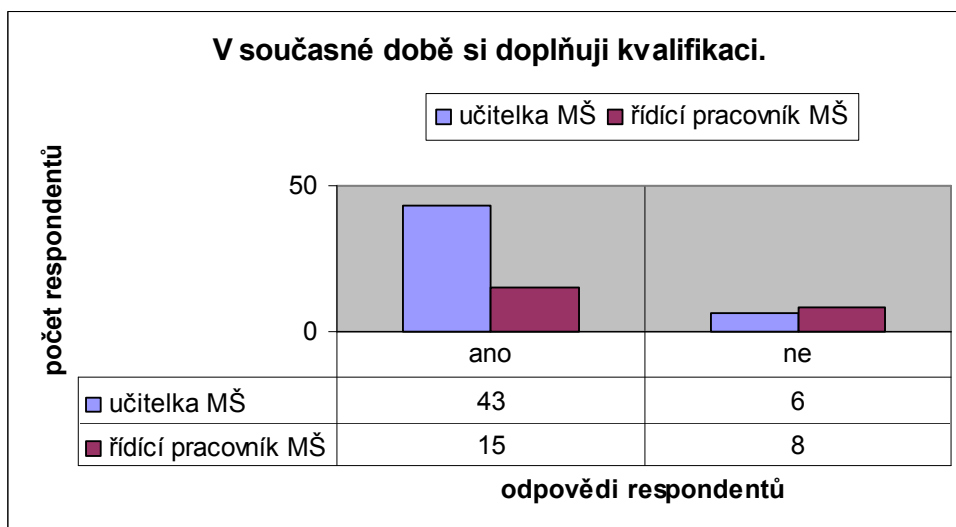
Otázka č.16: Považujete využití samostudia za efektivní?

Samostudium za efektivní považují učitelky, řídící pracovníci je většině případů nepovažují za efektivní.

Doplňující otázka: V současné době si doplňuji kvalifikaci.

Z odpovědí řídicích pracovníků je patrný velmi značný zájem o zvýšení kvalifikace, většina z nich právě dokončuje bakalářské studium, obor školský management. Naopak velmi vysoký je počet učitelek mateřských škol, které nemají zájem o zvýšení kvalifikace. Nejčastěji uváděným důvodem je věk respondentů, který se pohyboval ve větším počtu 41-50 let, dále uvádějí omezenost nabízených oborů v kombinovaném studiu.

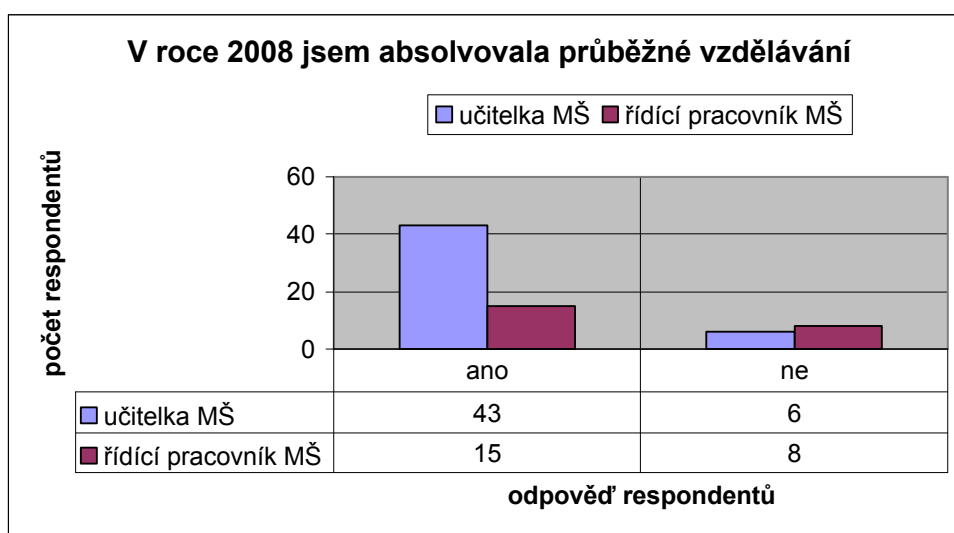
Doplňující otázka: Absolvování průběžného vzdělávání formou kurzů či seminářů.

Z odpovědí respondentů obou skupin je patrný zájem na absolvování vzdělávání v roce 2008 formou průběžného vzdělávání. Finanční možnosti škol umožňují absolvovat 1-2 vzdělávací akce pro jednoho respondenta.

Učitelky mateřských škol se nejčastěji vzdělávají v oblastech hudební, výtvarné, pohybové, ekologické. Dalšími častými uváděnými tématy jsou tvořivá dramatika, první pomoc a anglický jazyk.

Řídící pracovníce se nejčastěji vzdělávají v oblasti legislativy, tvorby školního vzdělávacího programu, evaluace, ICT, BOZP, správního řádu, odkladu školní docházky.

Kurzy či semináře jsou pořádané NIDV, pedagogickými centry, pedagogicko-psychologickou poradnou či jinými vzdělávacími středisky.

3.4 Celkové zhodnocení výzkumného šetření

Prvním cílem výzkumného šetření:

Potřeba a zájem zvyšování kvalifikace učitelů mateřských škol podle zákona 563/2004 Sb.

Potřebu zvyšování kvalifikace učitelů mateřských škol již ukládají a objasňují dokumenty výše uvedené. Výzkum ukázal rozličné názory respondentů, učitelů MŠ a řídících pracovníků, v potřebě zvyšování kvalifikace a v názoru na vysokoškolské vzdělání.

Výzkum ukázal pozitivum

Značný zájem o studium a zvyšování kvalifikace u řídicích pracovníků.

Z celkového počtu dotazovaných řídicích pracovníků jich 26 % má vysokoškolské vzdělání a 87 % si vysokoškolské vzdělání doplňují.

Tento fakt vyplývá zejména z požadavku na studium, pro ředitele škol a školských zařízení, které je nezbytným předpokladem pro výkon jejich funkce. Studium získávají pedagogičtí pracovníci způsobilost k výkonu specializované, metodické, metodologické či řídicí činnosti.

Splnění kvalifikačních předpokladů pro výkon funkce a získání vysokoškolského vzdělání v akreditovaném studijním programu v oblasti pedagogických věd jim umožňuje studium školského managementu na pedagogických fakultách. Druh tohoto studia využilo celkem 87% z dotazovaných řídicích pracovníků. Studium je na velmi vysoké úrovni, dobře organizované, proto je mezi řídicími pracovníky o ně velký zájem. Na Pedagogické fakultě UK v Praze je studium umožněno i pedagogickým pracovníkům se středoškolským vzděláním.

Výzkum ukázal negativum

Nezájem učitelů mateřských škol o zvyšování kvalifikace.

Nezájem učitelů mateřských škol o zvyšování kvalifikace způsobuje více faktorů.

- nízká motivace finanční

Požadavkem pro získání kvalifikace učitele mateřské školy je středoškolské, vyšší odborné až vysokoškolské vzdělání zaměřené na pedagogiku předškolního věku s výjimkou absolventa vysokoškolského oboru ve studijním programu zaměřeného na speciální pedagogiku, který pracuje ve třídě nebo škole zřízené pro děti se speciálními vzdělávacími potřebami. K naplnění požadavků stanovených v Bílé knize, aby učitelky mateřských škol měly vyšší odborné nebo vysokoškolské vzdělání nedošlo. Dále postačuje i vzdělání středoškolské, tyto učitelky, které jsou zařazeny dle platného katalogu prací do 9. platové třídy musí mít podle nového nařízení vlády č. 564/2006 Sb., o platových poměrech zaměstnanců ve veřejných službách a správě, *odečteny dva roky ze své pedagogické praxe.*

I když učitel mateřské školy získá vysokoškolské vzdělání, není zařazen do vyšší třídy platových tabulek, dále se pohybuje na úrovni středoškolského vzdělání bez odečtení dvou let ze své pedagogické praxe.

Z tohoto hlediska není vysokoškolské studium pro učitele mateřské školy s letitou praxí motivující.

- nízká nabídka oborů v kombinované formě studia

Na rozdíl od prezenčního(denního) studia, jsou možnosti v kombinovaném (dálkovém) studiu pro učitele mateřských škol omezené počtem i nabídkou více oborů. Pedagogické fakulty reagují velmi pomalu na požadavky, které ke splnění kvalifikace ukládá zákon. Je smutné, že učitel, který již učí a má letitou praxi, nemá možnost si kvalifikaci zvýšit.

Řešením by bylo rozšíření a otevření nových oborů ve specializaci pedagogiky, ve kterých by právě učitel mateřské školy potřeboval získat a zdokonalit své znalosti (odbornost v didaktikách, v oboru psychologie, v speciální pedagogice a diagnostice, v logopedii, v poradenství, v školském managementu, ve zdravotní prevenci, v alternativních pedagogických systémech, v cizích jazycích a dalších). Otevření nových oborů by bylo přínosem a výzvou pro učitele mateřských škol.

- věk učitelů mateřských škol

Většina respondentů uvedla právě věk, za důvod, proč nechtějí dále studovat. Do mateřských škol přichází velmi malý počet absolventů pro předškolní vzdělávání. Po středoškolském studiu jich většina odchází na vysokou školu a po absolvování studia na VŠ jen malá část nastupuje do mateřských škol. Pedagogické sbory tudíž stárnou, jejich průměrný věk se podle dostupných zdrojů pohybuje kolem 45 let. Respondentů , učitelů MŠ, tvořilo 78% ve věku nad 41 let a pouze 22 % ve věku do 40 let.

Velká část absolventů odchází do základních škol a nebo i mimo obor. Bohužel stále se promítá do předškolního vzdělávání – *čím nižší věková kategorie, kterou učitel učí, tím nižší společenský status učitele.*

Pro tuto věkovou kategorii učitelů mateřských škol by bylo řešením využití studia k výkonu specializovaných činností, kterými jsou koordinace v oblasti ICT, tvorba a následná koordinace ŠVP, prevence sociálně patologických jevů, specializovaná činnost v oblasti environmentální výchovy. Další možnou a potřebnou specializací k rozšíření odborné kvalifikace by mohla být koordinace v oblasti DVPP. Koordinátor DVPP by byl odpovědný za sběr a šíření informací, koordinoval by plán personálního rozvoje a jiné činnosti, které souvisí s DVPP.

Tito učitelé, s dlouholetou praxí, by získáním kompetence pro řízení a vedení určité oblasti specializované činnosti s nárokem na specializační příplatek byli motivováni k prohlubování dalšího vzdělávání.

Druhým cílem výzkumného šetření:

Dostupnost dalších forem vzdělávání jako motivace k osobnímu růstu učitele mateřské školy. Využití, kvalita a nabídka průběžného vzdělávání formou kurzů a seminářů.

V této oblasti výzkumu již většina respondentů kladně hodnotí využití, kvalitu, dostupnost i nabídku vzdělávání.

Nabídka v Ústeckém kraji, kde jsem prováděla převážně svůj výzkum, je velmi pestrá a na vysoké úrovni. Mateřské školy nejvíce využívají již dobře fungující vzdělávací instituce:

- NIDV a jeho detašovaná pracoviště v dalších městech
- Pedagogické centrum Ústí nad Labem (PCUL) a jeho pobočky přímo v budovách škol nebo pedagogická centra,
- Pedagogicko-psychologickou poradnu Ústeckého kraje a Zařízení pro DVPP.

Nabídky na další vzdělávání chodí i z mnoha dalších agentur, ve většině, případech komerčních.

Pro řídicí pracovníky, pokud nestudují školský management na vysoké škole, je velkým přínosem funkční studium v rámci dalšího vzdělávání pedagogických pracovníků. Zde se setkávají se zkušenými lektory a odborníky. Další semináře, které se týkají řízení školy, BOZP, projektování, finančních zdrojů aj. patří k velmi žádaným.

Většina učitelů mateřských škol absolvuje 1 - 2 kurzy za rok. Velký zájem je o vzdělávání v oblasti výchov – hudební, výtvarné, tělesné a jejich netradičních výukových metod a technik, výuka cizího jazyka, ekologické semináře, dramatická výchova aj.

Některé školy již využily nabídku společného vzdělávání, kdy lektor školí učitele přímo na pracovišti, nebo se účastní výjezdního semináře. Tyto metody jsou určitě velmi populární a přínosné. V mateřských školách jsou doposud méně využívány, známe je více ze základních škol.

V oblasti dalšího vzdělávání se nám rýsují velké možnosti. Škola se dnes neobejde bez dalšího rozvoje lidských zdrojů. V praxi existuje mnoho příležitostí ke zlepšení v uvedené oblasti personálního managementu. Tlak omezených finančních a časových zdrojů nutí vedení k plánování rozvoje pracovníků a ke snaze o jejich efektivní využívání. Plán rozvoje pracovníků, monitoring a evaluace výsledků vzdělávání bývá slabou stránkou mateřských škol. Plán dalšího vzdělávání, jeho soulad s cíli školy a evaluaci kontroluje i ČŠI jako důležitou součást hodnocení personálních podmínek.

4. ZÁVĚR

Vědomosti, dovednosti a porozumění, kterým se učíme jako malé děti a jako mladí lidé v rodině, ve škole, v profesní přípravě nebo na vysoké škole, pro celý život nevystačí. Zavedení celoživotního učení do praxe, je však jen jednou součástí celku. Celoživotní učení chápe veškeré učení jako neporušenou kontinuitu „od kolébky k hrobu“. Vysoce kvalitní základní vzdělávání pro všechny je jeho základnou, na niž navazuje odborná příprava, která by měla vybavit všechny mladé lidi novými dovednostmi vyžadovanými v ekonomice založené na znalostech.

Celoživotní vzdělávání je pro přípravu pedagogů budoucnosti jednou z nejdůležitějších oblastí. Současné moderní vzdělávání musí umožnit získání potřebných informací i jinou formou, než přímou účastí ve škole či semináři, tj. samostatným studiem s využitím informačních a expertních systému, internetu, učebních textů atp.

Lidé si však budou plánovat učební aktivity v průběhu života jen tehdy, budou-li se chtít učit. Nebudou chtít pokračovat v učení, pokud jejich zkušenosti s učením se v dětství byly neúspěšné či osobně negativní. Rovněž nebudou chtít pokračovat, nebudou-li vhodné příležitosti k učení snadno dostupné, co se týká časových nároků, tempa, místa a finančních nákladů. Nebudou se cítit motivováni vstoupit aktivně do dalšího procesu učení, pokud jeho obsah, formy a metody nebudou brát v úvahu jejich kulturní perspektivy či životní zkušenosti. A konečně nebudou chtít investovat čas, úsilí a peníze do dalšího učení, pokud vědomosti, dovednosti a odbornosti, které již získali, nebudou zřetelným způsobem uznávány, ať už z osobních důvodů či pro postup v zaměstnání. Individuální motivace k učení a rozmanitost učebních příležitostí jsou rozhodujícími momenty pro úspěšnou realizaci celoživotního učení...uvádí Slavíková (9, s. 25).

5. SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY A INTERNETOVÝCH ZDROJŮ

Literatura

1. BEČVÁŘOVÁ, Zuzana. *Současná mateřská škola*. Praha: Portál, 2003. 152 s. ISBN 80-7118-537-7
2. BRUCEOVÁ, Tina. *Předškolní výchova*. Praha: Portál, 1996. 172 s. ISBN 80-7178-068-5
3. *Národní program rozvoje vzdělávání v České republice. Bílá kniha*. Praha: Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, 2001. 98 s. ISBN 80-211-0372-8
4. *Národní zpráva o stavu předškolní výchovy, vzdělávání a péče o děti předškolního věku v České republice*. Praha: Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, 2000. 88 s. ISBN 80-7168-746-4
5. OPRAVILOVÁ, Eva. *Teacher Education In The Czech Republic*. In *Early Childhood Education. An International Encyclopedia. Volume 4 The Countries*. London: Rebecca S. New and Moncrieff Cochran, 2007, s. 1053 – 1058. ISBN 0-313-34143-5
6. PRŮCHA, Jan, WALTEROVÁ, Eliška, MAREŠ, Jiří. *Pedagogický slovník*. Praha: Portál, 2001. 328 s. ISBN 80-7178-579-2
7. PRŮCHA, Jan, WALTEROVÁ, Eliška, MAREŠ, Jiří. *Pedagogický slovník*. Praha: Portál, 2003. 324 s. ISBN 80-7178-772-8
8. *Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání*. Praha: Výzkumný ústav pedagogický v Praze, 2004. 48 s. ISBN 80-87000-00-5
9. SLAVÍKOVÁ, Lenka. *Systém přípravy řídicích pracovníků ve školství v kontextu nových technologiích vzdělávání*, Praha: Univerzita Karlova – Pedagogická fakulta, 2003, s. 158. ISBN 80-7290-059-5
10. SPILKOVÁ, Vladimíra, aj. *Současné proměny vzdělávání učitelů*. Brno: Paido, 2004. 272 s. ISBN 80-7290-150-8
11. *Školské zákony. Úplná znění – po novele. Včetně prováděcích předpisů*. Praha: Aspi, 2006. 396 s. ISBN 80-7357-193-5
12. ŠMELOVÁ, Eva. *Mateřská škola a její učitelé v podmínkách společenských změn. Teorie a praxe II*. Olomouc: Univerzita Palackého – Pedagogická fakulta, 2006. 160 s. ISBN 80-244-1373-6
13. ŠTVERÁK, V. *Stručné dějiny pedagogiky*. Praha: SPN, 1983. 382 s.

14. ŠVEC, Vlastimil. *Pedagogická příprava budoucích učitelů: problémy a inspirace*. Brno: Paido, 1999. 164 s. ISBN 80-85931-70-2
15. VAŠUTOVÁ, Jaroslava. *Návrh profesního standardu*. In WALTEROVÁ, Eliška, aj. *Učitelé jako profesní skupina, jejich vzdělávání a podpůrný systém. Sborník z celostátní konference 1. díl*. Praha: Univerzita Karlova – Pedagogická fakulta, 2001a, s. 94 – 100. ISBN 80-7290-059-5
16. VAŠUTOVÁ, Jaroslava. *Profese učitele v českém vzdělávacím kontextu*. Brno: Paido, 2004. 192 s. ISBN 80-7315-082-4
17. VAŠUTOVÁ, Jaroslava. *Být učitelem*. Praha: Univerzita Karlova – Pedagogická fakulta, 2007 s. 77. ISBN 978-80-7290-325-2
18. VAŠUTOVÁ, Jaroslava. *Vzděláváme budoucí učitele*. Praha: Portál, 2008 s. 208. ISBN 978-80-7367-405-2
19. WALTEROVÁ, Eliška. *Učitelé jako profesní skupina, jejich vzdělávání a podpůrný systém*. Praha: Univerzita Karlova – Pedagogická fakulta, 2001, s. 260. ISBN 80-7290-059-5
20. *Adresář škol a školských zařízení*. In *Ústav pro informace ve vzdělávání*. [online]. Praha: ÚIV, Dostupný z <<http://www.founder.uiv.cz/registr/vybskolyr.asp>>.
21. *Adresář škol a školských zařízení*. In *Registr VŠ*. [online]. Praha : ÚIV, Dostupný z <<http://www.delta.uiv.cz/pro.htm>>

6. SEZNAM PŘÍLOH

1. Dotazník pro pedagogické pracovníky MŠ
2. Učitelky mateřských škol ve vzdělávacím kontextu
3. Model struktury a charakteristiky profesních kompetencí učitele mateřských škol
4. Koncepční a vývojový model profesionalizace učitelů: Příprava na profesi a vstup do praxe
5. Koncepční a vývojový model profesionalizace učitelů: Profesní praxe
6. Seznam středních, vyšších a vysokých škol pedagogických v ČR, na kterých lze studovat obory vzdělávání připravující učitele mateřských škol pro své povolání

PŘÍLOHA č. 1

Dotazník pro pedagogické pracovníky MŠ

Vážená kolegyně,

obracím se na Vás se žádostí o vyplnění anonymního dotazníku určeného pro učitelky mateřských škol pro potřeby mé bakalářské práce (PF UK– obor Školský management), která slouží jako podklad pro výzkumnou část „**Možnosti zvyšování kvalifikace a další formy vzdělávání pro učitelky mateřských škol**“.

Cílem dotazníkového šetření je zjistit zájem a potřebu zvyšování kvalifikace dle zákona 563/2004Sb., dále dostupnost dalších forem vzdělávání jako motivace k osobnímu růstu učitelek v mateřských školách.

Předem děkuji za Vaši laskavost, vstřícnost a za Váš čas.

Budete-li v budoucnu potřebovat opačnou pomoc, ráda Vám pomohu.

Eva Kučerová

Vyplněné dotazníky zašlete na emailovou adresu: ms.slunicko@atlas.cz

místo působitě	
-----------------------	--

Identifikační údaje zakřížkujte

funkce na pracovišti	ředitelka		zástupce, vedoucí učitelka		učitelka	
-----------------------------	-----------	--	----------------------------	--	----------	--

vaše věková kategorie		odborná kvalifikace		délka pedagogické praxe	
do 30 let		Střední odborné(SPgŠ)		1 – 5 let	
31 – 40		vyšší odborné		6 – 10	
41 – 50		bakalářské		11 – 20	
51 – 60		magisterské		21 – 30	
61 a více		jiné-uvěd'te jaké		více	

č.	otázka	ano	spíše ano	spíše ne	ne
-----------	---------------	------------	------------------	-----------------	-----------

1.	Máte zájem o zvýšení odb. kvalifikace dle zákona 563/2004.				
2.	Je pro Vás zvýšení odb.kvalifikace. dostupné po stránce finanční?				
3.	Je pro Vás zvýšení odb.kvalifikace dostupné po stránce časové?				
4.	Pro práci učitelky MŠ je dostačující odborná kvalifikace získaná středním vzděláním s maturitní zkouškou.				
5.	Pro práci učitelky MŠ je potřebné vysokoškolské vzdělání.				
6.	Možnosti studia pro zvýšení odborné kvalifikace jsou v současné době vyhovující?				
7.	Jste ochotna financovat zvýšení odborné kvalifikace?				
8.	Máte zájem o akce DVPP(další vzdělávání pedagog.prac.)?				
9.	Akce DVPP ve vaší škole určuje ředitel?				
10.	Akce DVPP vybíráte dle vlastního zájmu?				
11.	Jste spokojena s obsahovou nabídkou DVPP?				
12.	Jste spokojena s kvalitou DVPP?				
13.	Seznamujete své kolegyně s poznatky z DVPP?				
14.	Uplatňujete poznatky z DVPP v praxi?				
15.	Využíváte samostudia k sebevzdělání?				
16.	Považujete využití samostudia za efektivní?				

V současné době si zvyšujete odbornou kvalifikaci studiem ?

Pokud ano, doplňte:

Nemáte zájem o zvýšení odborné kvalifikace.

Z jakého důvodu:

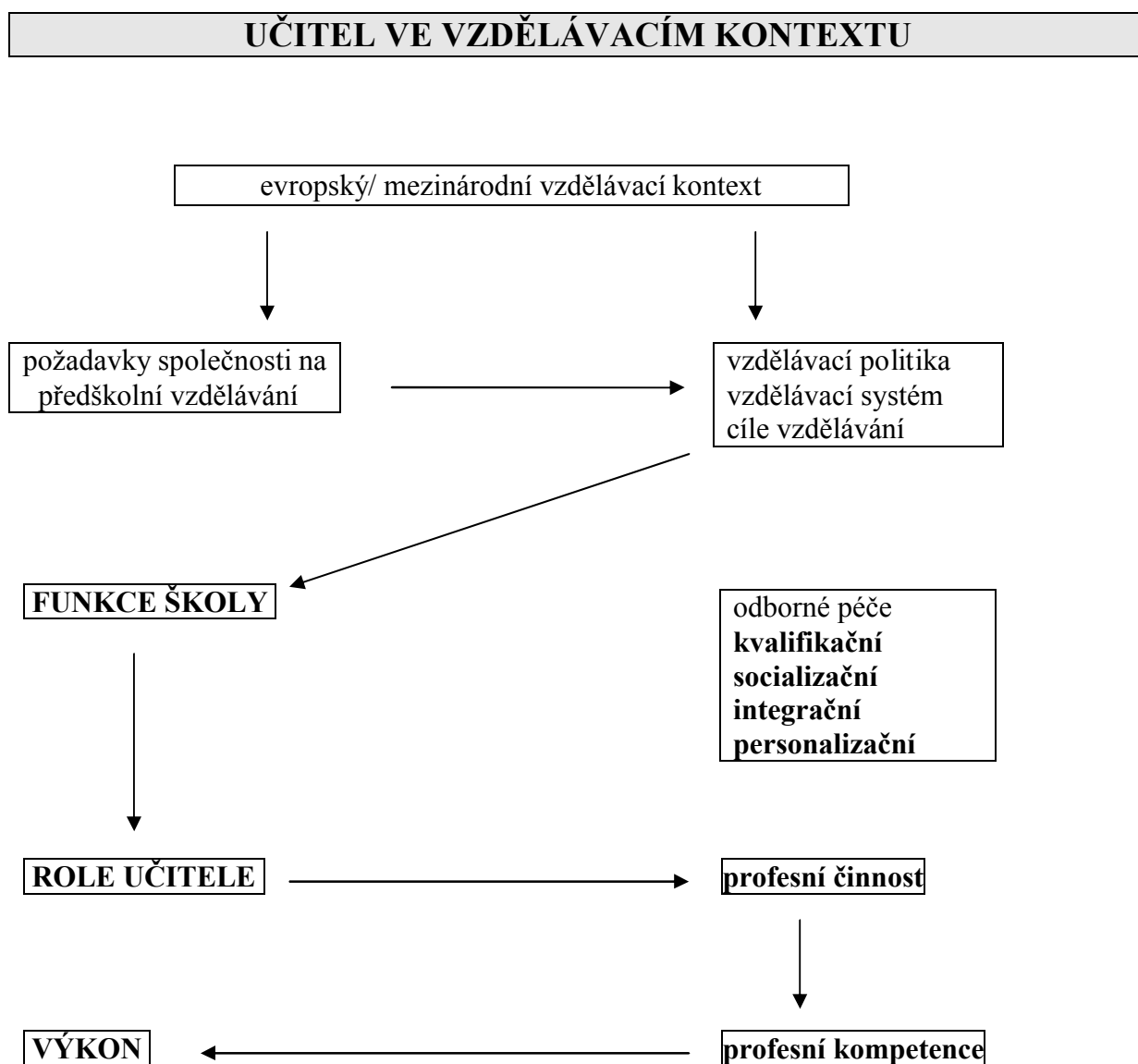
V roce 2008 jste absolvovala průběžné vzdělávání formou kurzu či semináře pořádané:

NIDV(Národní institut pro další vzdělávání)	téma:
PCUL(Pedagogické centrum Ústí n/L)	téma:
Pedagogicko-psychologická poradna Úst..kraje	téma
Jiné	téma:

PŘÍLOHA č. 2

Učitelky mateřských škol ve vzdělávacím kontextu

Uvedené schéma vyjadřuje vztah mezi cíli vzdělávací politiky, funkcí mateřské školy, rolemi a kompetencemi učitelky mateřské školy (Vašutová, 2001, in Šmelová, 2006, s. 132).

PŘÍLOHA č. 3

Standard učitelské profese - Model struktury a charakteristiky profesních kompetencí učitelek mateřských škol

Podle Vašutové (2001, in Walterová, 2001b, s. 236 – 242), opraveno dle Opravilové, Spilkové, Kropáčkové.

UČITEL MATEŘSKÉ ŠKOLY - Rámcová prokazatelnost

1. varianta

Bakalářské studium - obor učitelství pro MŠ

Diplom Bc.

SZZK + bak. práce, ústní zkouška z integrovaných pedagogických a psychologických disciplín + specializace

Specifické požadavky:

- pedagogická praxe 10 týdnů
- absolvované kurzy

2. varianta

A. Magisterské studium - obor předškolní pedagogika

Diplom Mgr.

SZZK - diplom. práce, ústní zkouška z integrovaných pedagogických a psychologických disciplín + specializace

B. Následné magisterské studium předškolní pedagogiky - studium se připravuje

vstupní předpoklad: absolvování Bc. studia učitelství pro mateřské školy + min. 1 rok praxe rozsah 4 - 6 semestrů

SZZK a diplomní práce v rozsahu varianty A

3. varianta

Vyšší odborné studium učitelství pro MŠ

Absolutorium z integrovaných pedagogických a psychologických disciplín

Specifické požadavky:

- pedagogická praxe 10 týdnů
- absolvované kurzy

Dokladování

lékařské vysvědčení + logopedické vyšetření
výpis z trestního rejstříku

Profesní standard	Studium
1. Kompetence předmětová	
Učitel	
<ul style="list-style-type: none"> - má osvojeny multidisciplinární znalosti naukové tj. jazykové, literární, matematicko-přírodovědné, vlastivědné - má teoretické znalosti, talentové předpoklady a ovládá praktické činnosti v múzických předmětových oblastech a výchovných předmětech (tělesná výchova, pracovní výchova) - disponuje uživatelskými dovednostmi informační a komunikační technologie 	<ul style="list-style-type: none"> - výchovné předměty - integrované naukové předměty - informatika

2. Kompetence didaktická a psychodidaktická	
Učitel	
<ul style="list-style-type: none"> - ovládá základní alternativní didaktické postupy v souladu s psychologickými, sociálními a kauzálními aspekty procesu poznávání v předškolním věku - dovede pracovat se vzdělávacím programem předškolního stupně a využívá jej při tvorbě vlastních projektů s ohledem k vývojovým a individuálním zvláštnostem dětí 	<ul style="list-style-type: none"> - speciální didaktiky - psychodidaktika - vývojová a pedagogická psychologie (pro předškolní věk) - pedagogická praxe

3. Kompetence pedagogická	
Učitel	
<ul style="list-style-type: none"> - dovede specifickým způsobem, přiměřeným předškolnímu věku, individualizovaně uspokojovat potřeby dítěte - ovládá procesy a podmínky předškolní výchovy a to jak v rovině teoretické tak praktické, na základě hlubokých znalostí jejich psychologických, sociálních a multikulturních aspektů - umí užít prostředky výchovy založené na aktivitě dětí, jejich prožitku a emocionálním rozvoji, především explorační činnosti a hru - pozorováním činností dítěte a jejich rozbořením dokáže zhodnotit úroveň rozvoje dítěte vzhledem k úrovni prováděné činnosti - je schopen podporovat rozvoj individuálních kvalit dětí v oblasti zájmové a volní - má znalosti o právech dítěte a respektuje je ve své pedagogické práci - dovede se orientovat v kontextu výchovy a vzdělávání na základě znalostí 	<ul style="list-style-type: none"> - předškolní pedagogika - základy obecné a srovnávací pedagogiky - psychologie osobnosti, vývojová, pedagogická - sociologie výchovy - dramatická výchova

vzdělávacích soustav a trendů jejich rozvoje, zvláště úrovně preprimární	- pedagogická praxe
--	---------------------

4. Kompetence diagnostická a intervenční	
Učitel	
<ul style="list-style-type: none"> - dovede použít prostředky pedagogické diagnostiky na základě znalostí individuálních a vývojových zvláštností dětí předškolního věku - dovede posoudit zdravotní stav a zajistit potřebná opatření - je schopen fundovaně stanovit prognózu školní úspěšnosti - zaujímá odborné stanovisko při vyjádření se k události integrace handicapovaného dítěte - dovede diagnostikovat sociální vztahy ve skupině - je schopen identifikovat nadané děti a děti se specifickými poruchami učení a chování a dovede uzpůsobit výběr prostředků výchovy jejich možnostem - je schopný rozpoznat sociálně patologické projevy, šikanu a týrání jak u dětí tak u dospělých a zná možnosti jejich prevence a nápravy, které zprostředkuje - ovládá nedirektivní prostředky zajištění kázně ve třídě a umí řešit školní výchovné situace a výchovné problémy - ovládá škálu hodnotících prostředků pro předškolní věk - umí poskytovat porady pro rodiče a navrhnout preventivní opatření 	<ul style="list-style-type: none"> - pedagogická diagnostika - psychologie osobnosti a vývojová biologie dětí - patopsychologie - speciální pedagogika - pedagogika - základy pediatrie

5. Kompetence sociální, psychosociální a komunikativní	
Učitel	
<ul style="list-style-type: none"> - ovládá prostředky utváření podnětného sociálního prostředí ve třídě/škole, zajišťuje bezpečí dětí - ovládá prostředky předškolní socializace dětí a dovede je prakticky užít, dovede působit na rozvíjení pozitivních sociálních vztahů mezi dětmi - dovede se orientovat v náročných sociálních situacích ve škole i mimo školu a je schopen zprostředkovat jejich řešení - zná možnosti a meze vlivu mimoškolního prostředí, vrstevníků a starších sourozenců, i médií na děti, dovede podporovat pozitivní a tlumit či eliminovat negativní vlivy - ovládá prostředky pedagogické komunikace ve třídě/škole - dovede uplatnit efektivní způsoby komunikace a spolupráce s rodiči a sociálními partnery školy, orientuje se v problematice rodinné výchovy 	<ul style="list-style-type: none"> - sociální psychologie - sociální pedagogika - sociologie výchovy - sociální a pedagogická komunikace - dramatická výchova - český jazyk a rétorika

6. Kompetence manažerská a normativní	
Učitel	
<ul style="list-style-type: none"> - má základní znalosti o zákonech a dalších normách a dokumentech vztahujících se k výkonu profese učitele MŠ a k jeho pracovnímu prostředí - má znalosti o podmínkách a procesech fungování školy - ovládá základní administrativní úkony spojené s výkonem profese, ovládá vedení záznamů a výkaznictví - dovede organizovat školní i mimoškolní aktivity dětí 	<ul style="list-style-type: none"> - školská legislativa - základy školského a třídního managementu - pedagogická praxe

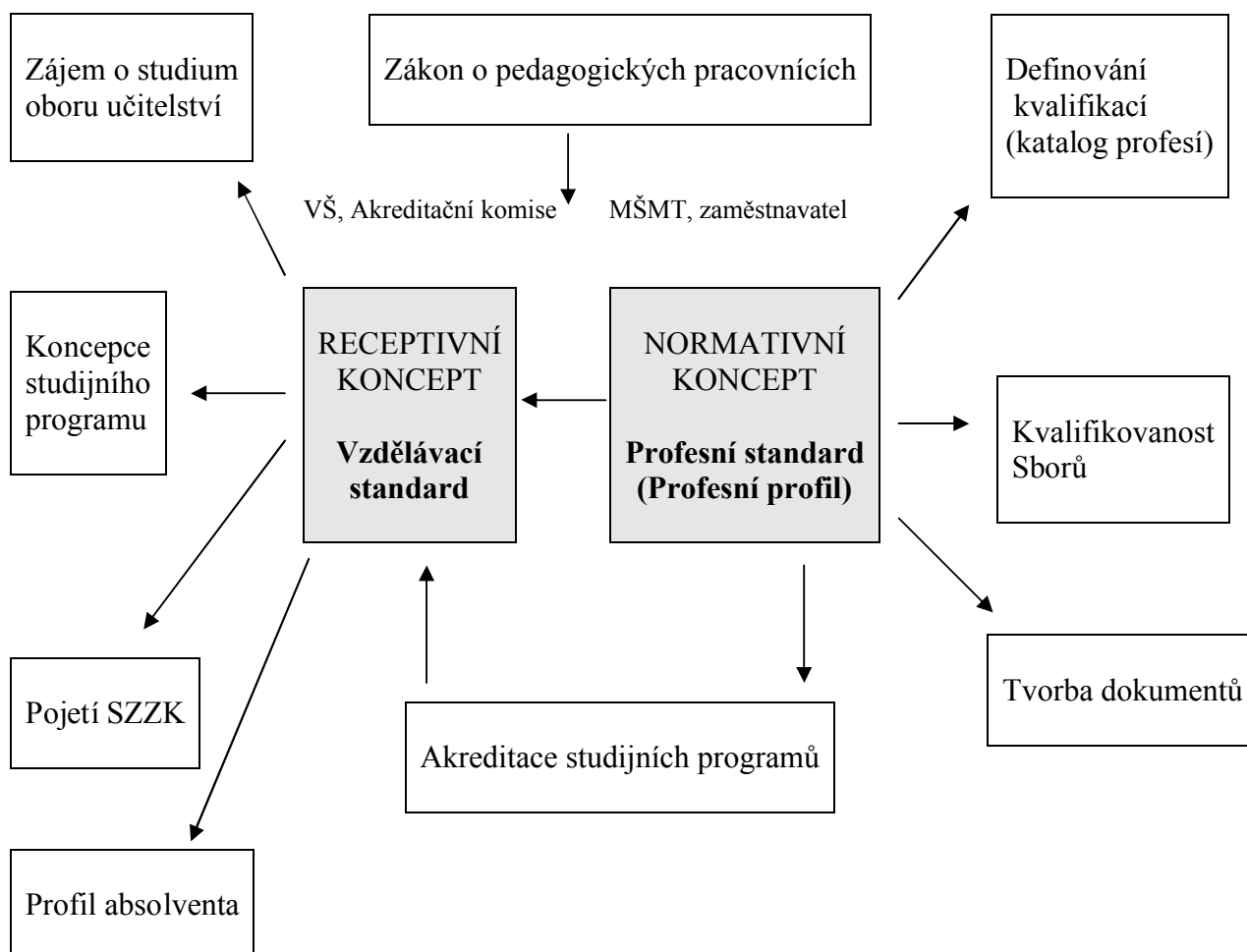
7. Kompetence profesně a osobnostně kultivující	
Učitel	
<ul style="list-style-type: none"> - má znalosti všeobecného rozhledu, tj. v oblasti filozofické, kulturní, politické, právní, ekonomické a dovede jimi působit na formování postojů a hodnotových orientací dětí - umí vystupovat jako reprezentant profese na základě osvojení zásad profesní etiky učitele, dovede argumentovat pro obhájení svých pedagogických postupů - má osobnostní předpoklady pro kooperaci s kolegy a pracovníky školy - je schopen sebereflexe na základě sebehodnocení a hodnocení různými subjekty - je orientován v oblasti kultury a tvorby pro děti - má potřebu vlastního rozvoje v některé zájmové oblasti, dalšího vzdělávání a sebevzdělávání - je schopen reflektovat vzdělávací potřeby a zájmy dětí a změny vzdělávacích podmínek ve své pedagogické práci 	<ul style="list-style-type: none"> - profesní etika učitele MŠ - všeobecně vzdělávací a výchovné předměty - reflektivní zkušenost (pedagogická praxe)

8. Ostatní předpoklady	
<ul style="list-style-type: none"> - psychická odolnost a fyzická zdatnost - dobrý aktuální zdravotní stav - talentové předpoklady pro esteticko-výchovné činnosti - mravní bezúhonnost 	

PŘÍLOHA č. 4

Koncepční a vývojový model profesionalizace učitelů: Příprava na profesi a vstup do praxe

Podle Vašutové, 2004, s. 114.

PŘÍLOHA č. 5

Seznam škol v ČR, na kterých lze studovat obory vzdělávání připravující učitele mateřských škol

Veřejné školy střední pedagogické:

1. **Obchodní akademie, Střední pedagogická škola a Jazyková škola s právem státní jazykové zkoušky, Beroun, U Stadionu 486 (<http://www.oaberoun.cz>)**
Studijní program: 75-31-M/005: Předškolní a mimoškolní pedagogika – denní (4 roky)
2. **Střední pedagogická škola, Boskovice, Komenského 5 (<http://www.spgs-bce.cz>)**
Studijní program: 75-31-M/005: Předškolní a mimoškolní pedagogika – denní (4 roky)
3. **Gymnázium a Střední odborná škola pedagogická, Čáslav, Masarykova 248 (<http://www.gymcaslav.cz>)**
Studijní program: 75-31-M/005: Předškolní a mimoškolní pedagogika – denní (4 roky),
dálkové (5let)
4. **Střední škola, Základní škola a Mateřská škola, Hradec Králové, Štefánikova 549 (<http://www.neslhk.com/>)**
Studijní program: 75-31-M/005: Předškolní a mimoškolní pedagogika – denní (5 let)
5. **Střední odborná škola pedagogická, gymnázium a vyšší odborná škola Karlovy Vary, Karlovy Vary, Lidická 40 (<http://www.pedskolakv.cz>)**
Studijní program: 75-31-M/005: Předškolní a mimoškolní pedagogika – denní (4 roky),
dálkové (5 let)
6. **Střední pedagogická škola a Střední zdravotnická škola, Krnov, Jiráskova 1a/841, příspěvková organizace (<http://www.spgs-szs.cz/tag/krnov/>)**
Studijní program: 75-31-M/005: Předškolní a mimoškolní pedagogika – denní (4 roky)
dálkové (5let)
7. **Vyšší odborná škola pedagogická a sociální a střední pedagogická škola Kroměříž, Kroměříž, 1. máje 221 (<http://www.ped-km.cz>)**
Studijní program: 75-31-M/005: Předškolní a mimoškolní pedagogika – denní (4 roky)
8. **Gymnázium a Střední odborná škola pedagogická, Liberec, Jeronýmova 425/27, příspěvková organizace (<http://www.jergym.cz>)**

- Studijní program: 75-31-M/005: Předškolní a mimoškolní pedagogika – denní (4 roky)
9. **Střední pedagogická škola Johana Heinricha Pestalozziho, Litoměřice, Komenského 3/754, příspěvková organizace (<http://web.telecom.cz/spgs/>)**
- Studijní program: 75-31-M/005: Předškolní a mimoškolní pedagogika – denní (4 roky),
dálkové (5 let)
10. **Vyšší odborná škola, Střední pedagogická škola a Obchodní akademie, Most, Zd. Fibicha 2778, příspěvková organizace (<http://www.vos-oamost.cz>)**
- Studijní program: 75-31-M/005: Předškolní a mimoškolní pedagogika – denní (4 roky)
11. **Gymnázium a Střední odborná škola pedagogická, Nová Paka, Kumburská 740 (<http://www.gymnp.cz>)**
- Studijní program: 75-31-M/005: Předškolní a mimoškolní pedagogika – denní (4 roky)
12. **Střední pedagogická škola a Střední zdravotnická škola svaté Anežky České, Odry, 1. máje 37/249 (<http://www.cssodry.cz>)**
- Studijní program: 75-31-M/005: Předškolní a mimoškolní pedagogika – denní (4 roky)
13. **Vyšší odborná škola pedagogická a sociální, Střední odborná škola pedagogická a Gymnázium s esteticko-výchovným zaměřením, Praha 6, Evropská 33 (<http://www.pedevropska.cz>)**
- Studijní program: 75-31-M/005: Předškolní a mimoškolní pedagogika – denní (4 roky),
Dálkové (5 let)
14. **Vyšší odborná škola sociální a Střední pedagogická škola, Prachatice, Zahradní 249 (<http://www.spgspt.cz>)**
- Studijní program: 75-31-M/005: Předškolní a mimoškolní pedagogika – denní (4 roky)
15. **Střední pedagogická škola, Přerov, Denisova 3 (<http://www.spgs-prerov.cz>)**
- Studijní program: 75-31-M/005: Předškolní a mimoškolní pedagogika – denní (4 roky),
Dálkové (5 let)
16. **Gymnázium a Střední odborná škola pedagogická, Znojmo, Pontassievská 3 (<http://www.gymspgs.cz>)**
- Studijní program: 75-31-M/005: Předškolní a mimoškolní pedagogika – denní (4 roky)

Soukromé školy střední pedagogické:

- 1. Střední odborná škola Futurum, s.r.o., Praha 10, Hornoměřolupská 873 (<http://www.ssos-futurum.cz>)**

Studijní program: 75-31-M/008: Výchova dětí předškolního a mladšího školního věku – denní (4 roky)

- 2. Soukromá střední škola pedagogická a sociální, s.r.o., Zlín, Gahurova 5265 (<http://www.gahurka.zlinedu.cz>)**

75-31-M/008: Výchova dětí předškolního a mladšího školního věku – denní (4 roky)

Veřejné vyšší odborné školy pedagogické:

- 1. Vyšší odborná škola pedagogická a Střední pedagogická škola, Litomyšl, Komenského nám. 22 (<http://www.vospspgs.cz>)**

75-31-N/02: Pedagogika specifických činností ve volném čase (možnost zaměření přímo na předškolní pedagogiku) – denní (3 roky), dálkové (4 roky)

Církevní školy:

- 2. Svatojánská kolej – Vyšší odborná škola pedagogická, Beroun, Svatý Jan pod Skalou 1 (<http://www.svatojanskakolej.cz>)**

75-31-N/006 Pedagogika – vychovatelství – denní (3 roky), dálkové (4 roky)

Veřejné vysoké školy pedagogické:

- 1. Pedagogická fakulta Masarykovy univerzity, Brno, Poříčí 7 (<http://www.muni.cz/edu>)**

B 7506 obor: Speciální pedagogika, PS, KS, Bc. (3 roky)

N 7506 obor: Speciální pedagogika, PS, KS, Mgr. (2 roky),

Učitelství pro MŠ

- 2. Pedagogická fakulta Jihočeské univerzity v Českých Budějovicích, České Budějovice, Jeronýmova 10 (<http://www.pf.jcu.cz>)**

75-31-R001 studijní obor: Učitelství pro mateřské školy, PS, KS, Bc. (3 roky)

- 3. Pedagogická fakulta Univerzity Hradec Králové, Hradec Králové, nám. Svobody 301 (<http://www.uhk.cz/pdf/>)**

B 7507 Specializace v pedagogice : Učitelství pro mateřské školy, PS, KS, Bc. (3 roky)

B 7506 Speciální pedagogika studijní obor: Výchovná práce ve speciálních zařízeních, PS, KS, Bc. (3 roky)

4. Pedagogická fakulta Technické univerzity v Liberci, Liberec, Hálkova 6
(<http://www.fp.tul.cz>)

B 7506 Speciální pedagogika, studijní obor: Speciální pedagogika předškolního věku, KS, Bc. (3 roky)

B 7507 Specializace v pedagogice, studijní obor: Školský management, KS, Bc (3roky)

5. Pedagogická fakulta Univerzity Palackého v Olomouci, Olomouc, Žižkovo nám. 5
(<http://www.upol.cz/fakulty/pdf/>)

B 7506 Speciální pedagogika, obor: Speciální pedagogika předškolního věku, PS, KS, Bc. (3 roky), Speciální pedagogika, PS, Bc. (3 roky), Speciální pedagogika pro výchovné pracovníky, KS, Bc. (3 roky)

B 7507 Specializace v pedagogice, studijní obor: Učitelství pro MŠ, PS, KS, Bc. (3 roky)

N 7506 Speciální pedagogika – logopedie (4 roky)

studijní obor: Speciální pedagogika, PS, Mgr. (2 roky)

6. Pedagogická fakulta Ostravské univerzity v Ostravě, Ostrava, Dvořákova 7
(<http://pdf.osu.cz>)

B 7506 Speciální pedagogika studijní obor: Speciální pedagogika, PS, KS, Bc. (3 roky), Speciální pedagogika pro učitelky MŠ a výchovné pracovníky – KS, Bc. (3 roky)

B 7507 Specializace v pedagogice , obor: Učitelství pro mateřské školy, PS, KS, Bc. (3 roky)

N 7506 Speciální pedagogika studijní obor: Speciální pedagogika, PS, KS, Mgr. (2 roky)

7. Pedagogická fakulta Univerzity Karlovy v Praze, Praha 1, M. D. Rettigové 4
(<http://www.pedf.cuni.cz>)

B 7507 Specializace v pedagogice, studijní obor: Učitelství pro MŠ, PS, Bc. (3 roky)

B 7506 Speciální pedagogika, studijní obor: Speciální pedagogika, PS, KS, Bc. (3 roky)

N 7501 Pedagogika studijní obor: Pedagogika předškolního věku, KS, Mgr. (2 roky)

N 7506 Speciální pedagogika , studijní obor: Speciální pedagogika, PS, KS, Mgr. (2 roky)

8. Pedagogická fakulta Západočeské univerzity v Plzni, Plzeň, Sedláčkova 38
(<http://www.fpe.zcu.cz/cz/>)

B 7531 Předškolní a mimošk. pedagogika, studijní obor: Učitelství pro MŠ, PS, Bc. (3 roky)

9. Pedagogická fakulta Univerzity Jana Evangelisty Purkyně v Ústí nad Labem, Ústí nad Labem, České mládeže 8
(<http://www.pfl.ujep.cz/main.asp>)

B 7507 Specializace v pedagogice, studijní obor: Učitelství pro MŠ, PS, KS, Bc. (3 roky)